YARIM AY

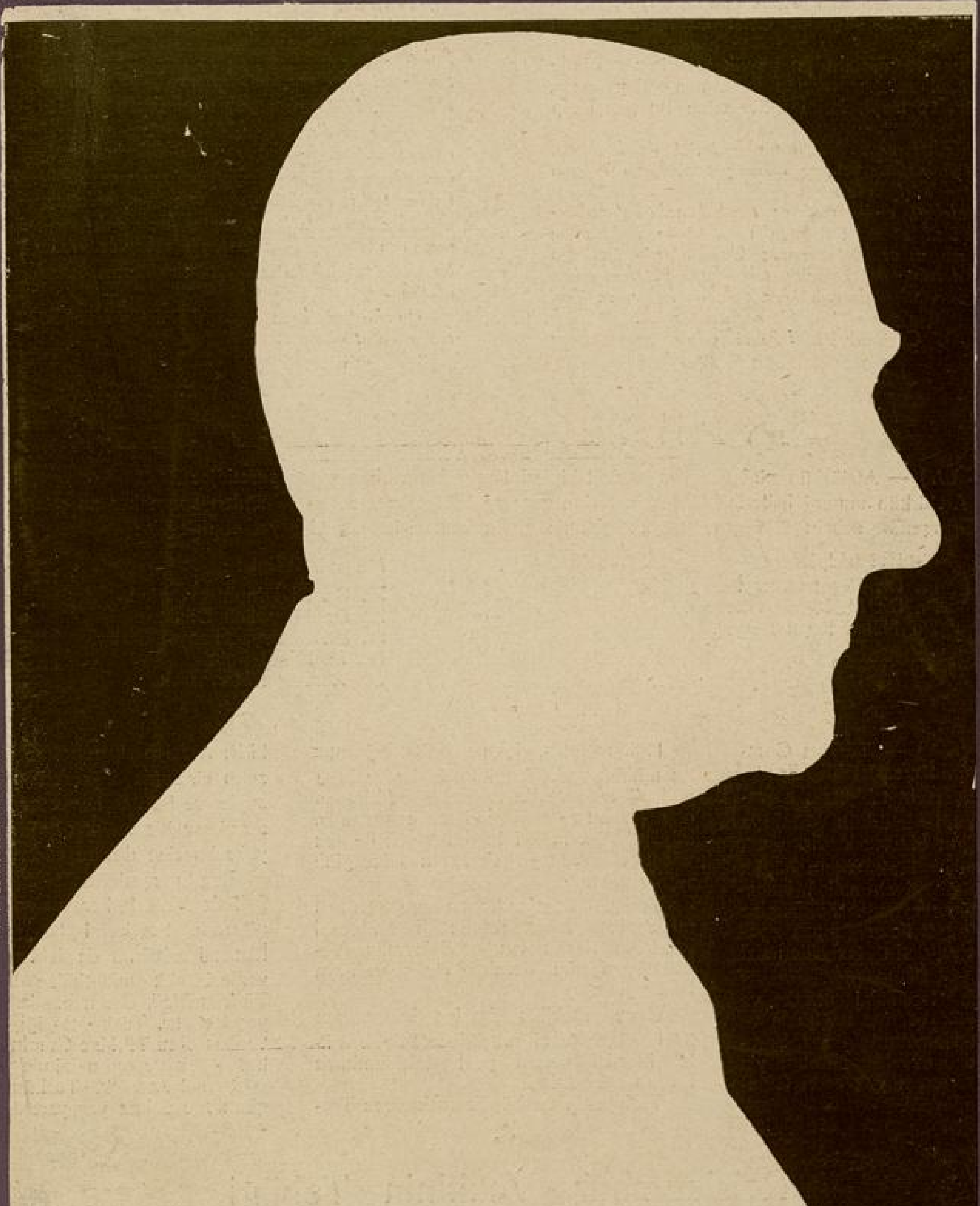

15 Kr.

SAYI 91

15 İkinciteşrin 1938

Benim Naçiz Vücudumu Bir Gün Elbette Toprak Alacaktır.
Fakat Türkiye Cumhuriyeti İlelebet Payidar kalacaktır.

K. ATATÜRK

cemil

ATATÜRK'ÜN ORDUYA VEDAI

Bu sene 29 İlkteşrinde Ankarada Atatürkün büyük eseri ve armağanı, Cumhuriyetin 15 inci yıldönümü kutlanırken, geçit resmi başlamadan önce, Ulu Başkomutan Atatürkün orduya gönderdikleri bir mesaj Başvekil Celâl Bayar tarafından okunmuştu.

Tarihin ve Türkün en büyük askerinin emrinde görülmedik zaferler yaratan kahraman orduya veda, teşekkür ve tavsiyelerini ihtiva eden bu son hitap şudur:

"Zaferleri ve mazisi insanlık tarihi ile başlıyan, her zaman zaferle beraber medeniyet nurlarını taşıyan kahraman Türk ordusu!

Memleketi, en buhranlı ve müşkül anlarda zulümden, felâket ve musibetlerden ve düşman istilâsından nasıl korumuş ve kurtarmışsan; Cumhuriyetin bugünkü feyizli devrinde de askerlik tekniğinin bütün modern silâh ve vasıtaları ile mücehhez olduğun halde, vazifeni ayni bağlılıkla yapacağına hiç şüphem yoktur.

Bugün, Cumhuriyetin 15 inci yılını mütemadiyen artan büyük bir refah ve kudret içinde idrak eden büyük Türk milletinin huzurunda kahraman ordu, sana kalbi şükranlarımı beyan ve ifade ederken büyük ulusumuzun iftihar hislerine de tercüman oluyorum.

Türk vatanının ve Türklük camiasının şan ve şerefini dahili ve harici her türlü tehlikelere karşı korumaktan ibaret olan yazifeni her an ifaya hazır ve amade olduğuna, benim ve büyük ulusumuzun tam bir inan ve itimadımız vardır. Büyük ulusumuzun orduya bahşettiği en son sistem fabrikalar ve silâhlarla bir kat daha kuvvetlenerek büyük bir feragati nefis ve istihkarı hayat ile her türlü vazifeyi ifaya müheyya olduğunuza eminim. Bu kanaatle kara, deniz, hava ordularımızın kahraman ve tecrübeli komutanları ile subay ve eratını selâmlar ve takdirlerimi bütün ulus muvacehesinde beyan ederim..

Cumhuriyet bayramının 15 inci yıldönümü hakkınızda kutlu olsun...„

RESMÎ TEBLİĞ

İstanbul, 10 (A.A.) — Atatürkün müdavi ve müşavir tabipleri tarafından verilen rapor suretidir:

Reisicumhur Atatürkün umumî hallerindeki vehamet dün gece saat 24 te neşredilen tebliğden sonra her an artarak bu gün, 10 ikincitesrin 1938 perşembe sabahı 9,05 geçe büyük şefimiz derin koma içinde terki hayat etmişlerdir:

Müdavî tabipler:
Pr. Dr. Neşet Ömer İrdelp
Pr. Dr. M. Kemal Öke
Dr. Nihad Reşat Belger.

Müşavir tabipler:
Pr. Dr. Akil Muhtar Özden.
Pr. Dr. Hayrullah Diker.
Pr. Dr. Süreyya Hidayet Serter.
Dr. M. Kâmil Berk
Dr. Abrevaya Marmaralı

***

İstanbul, 10 (A.A.) — Türkiye Cumhuriyeti hükûmetinin resmî tebliğidir:

Müdavî ve müşavir tabiplerin neşredilen son raporu, Atatürkün dünyaya gözlerini kapadığını bildirmektedir.

Bu acı hâdise ile Türk vatanı büyük yapıcısını, Türk milleti ulu şefini, insanlık büyük evlâdını kaybetti. Milletimize içimiz yanarak, bu tarife sığmıyan ziyaından dolayı en derin taziyetlerimizi sunarız.

Kederlerimizin tesellisini ancak ve ancak onun büyük eserine bağlılıkta ve aziz vatanımızın hizmetinde ararız. Şurasını da herşeyden evvel beyan etmeliyiz ki ölmez olan: Onun büyük eseri Cumhuriyet Türkiyesidir.

Hükûmetimiz, içinde bulunduğumuz bu mühim anda, bugüne kadar olduğu gibi, dikkatle vazife başındadır. Müesses olan nizamı ve vaziyeti idame hususunda, büyük Türk milletinin hükûmeti ile tek vücut olarak teyit ve temin edeceğine şüphe yoktur.

Teşkilâtı Esasiye kanununun 33 üncü maddesi mucibince Büyük Millet Meclisi Reisi Abdülhalik Renda Reisicumhur Vekâlet vazifesini deruhte etmiş ve ifaya başlamıştır.

Gene Teşkilâtı Esasiye kanununun 34 üncü maddesi mucibince Büyük Millet Meclisi derhal yeni Reisicumhuru intihap edecektir.

Türkiyenin en büyük makamına Teşkilâtı Esasiye kanununa göre, geçecek zatın etrafında hükûmetiyle, şanlı ordusuyle ve bütün kuvvetiyle Türk milleti, sarsılmaz bir varlık olarak toplanacak ve yükselmesine devam edecektir.

Bugün ayrılığına ağladığımız Büyük Şefimiz Atatürk, her vakit Türk milletine güvendi. Eserlerini bu güvenle yaptı. İdamesi esbabını da istikmal ederek güvenle büyük milletimize bıraktı. Ebedî Türk milleti, Onun eserlerini ebediyetle yaşatacaktır. Türk gençliği onun kıymetli vediası olan Türkiye Cumhuriyetini daima koruyacak ve onun izinde yürüyecektir.

Kemal Atatürk, Türkün tarihinde ve gönlünde daima yaşayacaktır.

***

Reisicumhur Vekilinin Tebliği

Ankara (A.A) — Reisicumhur Vekili ve Büyük Millet Meclisi Reisinin tebliği:

Reisicumhur Atatürkün Milleti mateme garkeyliyen elîm ziyaı dolayısıyle Teşkilâtı Esasiye kanununun 34 üncü maddesi mucibince yeni Reisicumhur intihap edilmek üzere Teşrinisaninin on birinci Cuma günü saat 11 de Büyük Millet Meclisini içtimaa davet ederim.

Reisicumhur Vekili ve Büyük Millet Meclisi Reisi
Abdülhalik Renda

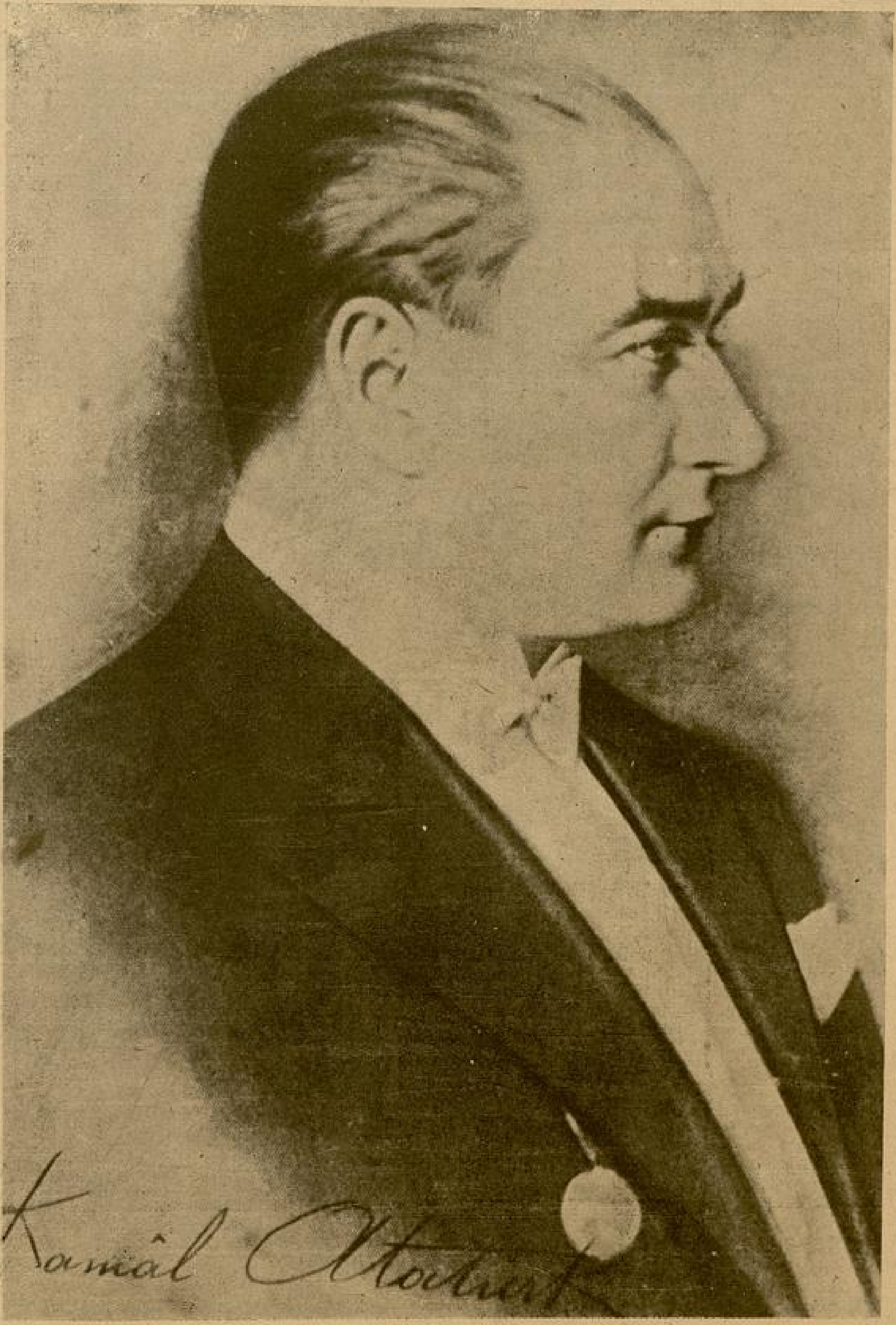

SEN GiDERKEN

Dölmabahçe 19-11-1938 Sabah 8.

Dolmabahçe, saray duvarlarının başlangıcından nihayetine kadar bomboş ve sessiz. On gündenberi, günün ve gecenin her saatinde, yaşlı gözlerini saray kapısına dikip uzun uzun bekleşen matemli insanlar, bugün ortada görünmüyor. Çünkü, Atatürk, bu sabah son seyahatine çıkacak!

Her zaman, Onun saraydan çıkacağı dakikayı, yüreklerinde sevinç çırpıntıları duyarak bekliyen halk, bu gün, ağlamaktan şişmiş gözkapaklarile onun huzuruna çıkıp son yolculuğuna acı katmak istemiyor.

Muayede salonunda, Büyük Ölünün şanlı sandukasını tavaf edenlerde de, sonsuz matemi ona hissettirmek istemiyen bir arzu seziliyor. İçeri dökülen o başsız ve sonsuz akın, altı meş'alenin ateşten birer tazarru halinde, göke doğru yükselen beyaz alevleri altındaki heybetli sanduka huzuruna yaklaşırken, büyükler büyüğü Atatürkün demir iradesinden kuvvet alıp, yaşlarını yüreklerine akıtıyor. O mühip ve ülvi dakikada yalnız şunu düşündüm :

Atatürk !

Senin için ölüm yoktur. Olamaz! Sen Türkün Tanrısısın!.. Tanrı hiç ölür mü ?...

“Ağlasın Haşre Kadar Didei Naşadı Vatan;
“Ağlasın Türk Ulusu, Çünkü Vefat Etti Kemal.„

Çoluk çocuk, genç ihtiyar, ayni yaranın acısını duyan tek bir insan gibi, hep beraber ağlıyoruz.

Beyaz mendillerile ıslak yanaklarını kurulamaya çalışan genç okullular, gözyaşlarını yüreklerine akıtan vakur çehreli Üniversite gençleri, çavuş üniforması içinde, âsablarına hâkim olmak gayretile dudaklarını ısıran yağız Mehmedcikler ve yurdu dolduran koca halk kütleleri, hisselerine düşen keder payının yükü altında içlerinin eridiğini duyuyorlar.

Anayurtda, yüreklerimizden taşan ve sokaklara sığmıyan bir matem var.

Türk milleti, 16 Mart 1920 günü İstanbulun işgalindenberi hiçbir acıyı bu kadar bir.. ve bu kadar beraber olarak duymamıştı.

Büyük zaferlerin ışık dolu ufuklarına kavuştuktan sonra, yalnız sevinçli günler yaşamıya alışmıştık.

Heyhat ki hayat, fertleri olduğu gibi milletleri de önüne geçilemiyecek talih darbelerine uğratıyor. Ve kudretli bir milletin acısı da sevinci gibi derin oluyor, iz bırakmadan geçmiyor.

Ebedî milletlerin mukadderatı budur ve bu hakikati biz vaktile Atatürkten öğrendik.

Mütarekenin kara günlerinde, eli kolu bağlanmış bir millet halinde yarınımıza ağladığımız sıralarda, kulaklarımızda onun gür sesi çınlamıştı.

— Kurtulacaksın! diyordu. Istırabın büyüğü, yaşamanın ve duymanın timsalidir. Mademki sana vurulmak istenen zincirlerin acısını bu kadar derin bir kudretle duyabiliyorsun, elbette kurtulacaksın!

Ve büyük Türk milleti, bu sözlerin vadettiği hakikati anladığı içindir ki, ıstıraba harcamakta olduğu enerji kaynaklarını, Atatürkün yüksek iradeli kumandası altına toplamakta bir an bile tereddüd etmedi.

Fakat ah ne yazık ki, Onun tuttuğu ışık ve saadet yaratan meş'ale önünde daima yükselerek ilerliyen Türk milleti, günün birinde, Onu kaybetmiş olmanın acısı etrafında toplanacaktı.

Ağlıyoruz!

Gözyaşlarımızı içimize akıtarak, ruhumuz kanayarak ağlıyoruz.

Bencil değiliz:

— Ne olurdu, bu kara günü bizden sonrakiler görselerdi!

diye hiç hayıflânmıyoruz. Bizden sonra yetişecek çocuklarımızın matemi bizimkinden farklı olmıyacağına göre, neslimizin talihine isyan etmiyor, fakat ruhumuzun sonsuz acısile sarsılarak ağlıyoruz.

Istırabımız, Türk birliğinin, Türk kudretinin azametile mütenasibdir. Ancak büyük milletlerdir ki, sevinçleri gibi ıstırabları da derin olur.

İnsanlık tarihinde üzerimize düşen vazifenin kudsallığını bilerek ATAmıza vakarla ağlıyoruz.

Yarım Ay

●

KURTARICINI VE EN BÜYÜK EVLÂDINI KAYBETTİN

Türk Milleti Sen Sağ Ol!

FALİH R. ATAY

Bırakınız, son kanlı damlasına kadar, gözyaşlarınızı onun yasında tüketiniz: Atatürk'ün ölümünü görmüş olanlar, bir daha kime ağlıyacaksınız?

Aylardanberi, on yedi milyon onun başucunda, bu facıayı geciktirmek için çırpındı, durdu. Bir tanrı veya kahraman mı.. bir baba, dost veya kardeş mi, Onunla ne kaybediyorduk? Hayır.. Onsuz nemiz kalacaktı?

Boş sözü bırakalım: Atatürk ölmüştür, hakikat bu! On yedi milyon bir günde, bir babadan öksüz kaldık.

En mesut Türkler, Atatürk yaşarken ölmüş olanlardır. Ömrümüzün ve Türk tarihinin en acı yasını tutmak talihsizliği bize düştü. Halk en büyük Türk kahramanını; ordu, en büyük Türk başbuğunu; tarih, en büyük Türk'ü ve asrımız en büyük insanını kaybetti. Acının derinliğini, sıcak ruh yaramız soğumağa ve uyuşan beynimiz yeniden işlemeğe başladığı zaman anlıyacağız.

“Benden sonra.. Benden sonra..„ Senelerdenberi, hepimiz, böyle bir kara günün ıstırabını, bu iki kelime ile gönlümüzden uzaklaştırıyorduk. Düşünmekten korkuyorduk. İşte Onsuz kaldık..

Onsuz.. fakat Ona bin kere verdiğimiz bir tek namus sözüyle kaldık: “Eserini ve davasını korumak ve yükseltmek! “Bizler için hayatın bir mânası varsa, bu yemini yerine getirmek için yaşamaktır.

Bugün Ona ağlayıp yanmak için bir tek kalbiz; yarın Onun eserini ve dâvasını müdafaa etmek için, bir tek irade gibi kaynaşacağız.

Atatürk!.. şimdiye kadar bilmiyenler, bu milletin seni ne kadar sevdiğini, senden sonra, ismin ve eserin üzerine titrerken anlıyacaklar!

Aklımızın ve kalbimizin vazifelerini ayıralım: Ey bütün ağlaşanlar, gözyaşlarınızı birbirine kattığınız gibi, ellerinizi birbirine uzatınız. Atatürk'e yaşarken, verdiğiniz sözü unutmayınız. *(Ulus)*

ATAMIZI TAVAF

İBRAHİM ALÂEDDİN

Bir milletin melâlini söyler derin derin
Derya; önünde çırpınarak Dolmabahçenin.

Gönlümde eski hatıralar, eyledim tavaf,
Artık O doğmuyor diye muzlimdi her taraf.

Çamlar hüzünlü, yollara düşmüş söğüd, çınar,
Yaprak döküp huzura kapanmıştı sonbahar.

Mermerli methalin ona lâyık vakarı boş.
Heyhat! o muhteşem kapının intizarı boş !..

Sessiz nöbetçiler de heyulâ dolaşmada,
Her yerde bir kederli muamma dolaşmada.

Susmuş bütün saray, nefes almaz o izdiham,
Son uykusunda tek rahat etsin diyip ATAm.

Son uykusunda öyle mi bir devir uyandıran,
Bir ırka can veren ATATÜRK adlı kahraman?

Düşsün olur mu toprağa göçmüş cihan gibi,
Sönsün o mavi gözleri bir asuman gibi.

Sussun o mavera konuşan madenî sada,
Dursun olur mu hilkate bir fahr olan zekâ?

Sözler ki çağlayıp köpüren bir pınar gibi,
Hisler ki şahlanıp atılan dalgalar gibi.

Atiye, hale, geçmişe her anda bir temas,
Bin türlü ihtisas ile bin türlü ihtiras.

Milyonla halkı cezb ile mihrak olan zekâ,
İfratı, hadesi, vecdi, tezadile bir deha..

Bir meş'aleydi neş'esi her bezme nur olur,
Bir harikaydı benliği bir mülkü doldurur.

Cismile pek güzeldi ve ruhile devdi O,
Bir yıldırımdı, bir mütekâsif alevdi O.

Eyvah o varlığın bize kalmış fesanesi,
Yastıkta bir ışık yele, aslan nişanesi.

Karşımda servilik ve gurubun vuran alı,
Göklerde şimdi Çankayanın şanlı Kartalı...

Ey nam alan, zafer yaratan, inkılâb açan,
Ey yol veren hükümleri tarihe bir zaman.

Ey eski kahramanları geçmiş asırların !
GAZİye ihtiram ile kalkın ve toplanın,

Saf bağlayıp selâma durun hep! Odur gelen,
Türk ırkının muhabbeti üstünde yükselen.

Ölmez evet gönüllere heykel kuran ATAm.
Lâkin nedir içimdeki payansız inhidam?.

●

ATATÜRKÜMÜZ

Yazan: Peyami Safa

Türke ait herşeyin içinde o vardı: Onun gölgesi meydanları dolduruyor, onun karaltısı dağbaşlarını tutuyor, onun bakışları en uzak dalların ucuna, en geniş ovaların sonuna, içimiz kadar kapalı ve kuytu köşe bucaklara uzanıyordu. Kımıldıyan, fırlıyan, sıçrayan herşeyde onun şimşeğinden bir çizgi vardı. Her ev, hergün, kendi aile reisinden bir haber bekler gibi ondan bir işaret almıya alışmıştı. Kara haberden sonra, hem de nasıl, herşey birdenbire söndü; nasıl, nasıl... Sanki onsuz dağlar karardı, onsuz dallar kurudu, onsuz mesafe bomboş kaldı. Şimdi bütün gözler yaşlı, benizler uçuk, dudaklar kilitli. Sanki her evden bir cenaze çıktı.

Onsuz varlıkta, yokluğa sarken birşey var. Fakat varlıkla yokluk arasındaki tezadın hazımsızlığından doğan bir inanamamak duygusu içindeyiz. Onun kadar var olan ve onun kadar var eden bir insanın yokluğuna inanmamak duygusu büyük bir hakikat saklıyor. Buna dikkat edelim. Onun yokluğuna inanamamakta haksız değiliz: O ölmemiştir, demiyeceğim, fakat onun ölen tarafı her fanide olduğu gibi, zaten enaz var olan tarafıydı, gövdesiydi. Zaten o, bu kadar işleri bir et ve kemik parçasile, bir mide ve karaciğer parçasile yapmadı. Onun asıl var olan ve bugün yok olduğuna bir türlü inanamadığımız tarafı, fanî altın başına sığmıyarak memleket, kıt'alar hudutları kadar taşan cevherdi. Bu cevher Türktür. Onun güzel gözlerinin elenmiş duru mavisinden fışkırmış, bütün yurdu sarmıştı. Fakat o gözbebeklerin sönmesile, o cevherin zerresi kaybolmamıştır. Biz bütün Türk fezalarını dolduran o seyyaleyi iliklerimize kadar duyarak, onun var olduğunu seziyor ve bunun için yok olduğuna inanamıyoruz.

Onun zaten fanî vücudünün kaybolmasından duyduğumuz keder sonsuzdur; fakat millî hazımızdan, gücümüzden, güvenimizden, zerresini kaybetmiş değiliz. Bilâkis, onun sağlığında, ona güvendiğimiz için bizi saran bir sürü ihmallerimizden, onun hepimize dağılan cevherile kendimizi kurtaracağımız günü de idrâk etmiş oluyoruz. Kendisi bir nutkunda, bu memleketin bir değil, birçok Mustafa Kemallerle dolu olduğunu söylememiş miydi? Onun manevî varlığı kadar maddî yokluğu da bizim için dağlar deviren bir enerji kaynağı olacaktır. Çünkü maddî yokluğunun manevî varlığına asla mani olamıyacağını isbat edeceğiz; çünkü biz onun gövdesine tapan bir putperest değil, ölmez eserine ve manasına bağlı bir şuuruz. O, kendi vücudile beraber kaybolacak fanî bir milletin değil, kendi mânasile beraber yaşayacak edebî bir milletin yaratıcısıdır. Yese kapılmak hem onu, hem kendimizi anlamamak olur. Fakat kederimiz ne sonsuzdur, günümüz ne karadır, gönlümüz ne mahzundur, ne mahzun! Bunu da ancak Türk olan bilir. *(Cumhuriyet)*

Türkiyenin En Büyük Adamı

Yazan: Sabiha Zekeriya SERTEL

Türk milleti tarihinde yetiştirdiği büyük adamların en büyüğünü kaybetti. Atatürke bu "BÜYÜK„ sıfatını veren, on beş senelik Cumhuriyet tarihinden evvel, milleti en müşkül anlarında ölümden kurtaran halâskâr sıfatıdır.

Cihan Harbinde millî istiklâlini kaybeden bu millet, onun rehberliği, onun iradesi, onun dağlar deviren enerjisi ile, millî istiklâl savaşını kazandı. Bu kurtuluş Türk milletinin nesillerden nesillere unutamıyacağı, beşikteki çocuklarına ninni gibi söyliyeceği bir istiklâl destanıdır. Bugün bütün bir milletin, en küçük mektep çocuklarının döktükleri gözyaşları, bu şükran ve minnetin bir nişanesidir.

Atatürk Türkiyenin ilk Cumhurreisidir. Atatürkün Türk milletine bir kurtuluş hediyesi olarak verdiği Cumhuriyet, dejenere olmuş bir saltanatın milleti geriliğe, ölüme sürükliyen mikroplarını öldüren bir iksirdir. Bu ilk Cumhurreisinin kurduğu Cumhuriyet, Türk milletinin hayatını emniyet altına alan, milleti ebedî bir hayata kavuşturan, medenî milletler arasında ileri bir devlet olarak yaşamak hakkını veren rejimdir.

Atatürkün Cumhuriyeti, mazinin milletin ayağına bir zincir gibi bağladığı gerilikleri kaynağında boğmuş; O, enerji hamleleri, içtimaî inkılâplarile bu milleti içtimaî terakkinin en ileri kademelerine çıkarmıştır.

Onun bu millete bir miras olarak bıraktığı Cumhuriyeti, inkılâbı, ileri umdeleri korumak, bu milletin ona karşı göstereceği en büyük minnet borcudur. Cumhuriyet, inkılâb, millî istiklâl, onun bu millete emanet ettiği bir vediadır. Bu emaneti hiçbir gün düşman ellere teslim etmiyeceğimizin en büyük şahidi, onun ölümü karşısında bütün bir milletin büründüğü yeis ve matemdir.

Atatürk öldü. Fakat yarattığı eser, Cumhuriyet ve inkılâp yaşadığı müddetçe Türk milleti var oldukça, o Türk Cumhuriyetinin, ilk kurucusu, Türk milletinin kurtarıcısı olarak yaşıyacaktır. *(Tan)*

AĞLIYAN BİR MİLLET

Yazan : Sabiha Zekeriya SERTEL

Hiçbir ölünün arkasında bu kadar gözyaşı dökülmemiştir. Atatürk hayata gözlerini yumduğu dakikadan itibaren, on yedi milyon Türk ağlıyor. Ateş düştüğü yeri yakar derler, fakat bu düşen ateş yanardağ boyunda bir kıvılcım gibi, Türk milletinin kalbine düştü, bütün bir millet birden yanıyor.

Mektep dersanelerinde Atatürkün ölüm haberini alan çocukların duydukları yeis, döktükleri gözyaşı, bu masum kalplerin hıçkırıkla ifade ettikleri müşterek matem, ne derin bir sevginin, hürmetin ifadesidir.

Sokaklarda kadın, erkek, genç, ihtiyar, bütün bir halkın vakarla, minnetle gözlerine dolan yaşlar, ağır bir matemle eğilen başlar, varlığının içinden canına en yakın birşeyin çekildiğini, ona hayat veren bir hayatın söndüğünü gösteren ne matemli bir manzaradır.

Millet Meclisinin tarihî vazifesini yapmak için toplandığı bu acıklı celsede, beş dakikalık yeisli sükûtun içinde, Millet Vekillerinin hıçkırıklarını bütün dünyaya duyuran radyo, ne hüzünlü bir vazife yapmıştır.

Sokaklarda vakur üniformaları içinde yüzleri sararmış askerlerin, zabitlerin gözlerindeki yaşlar, ağlayışlar, ordunun kaybettiği büyük Başkumanın kumandasından mahrumiyetin elemlerini haykırıyor.

Çocuk ağlıyor, genç ağlıyor, asker ağlıyor, ihtiyar nineler ağlıyor, vekiller ağlıyor, diyebilirim ki bu toprakta yaşıyan her fert, ayağının altında toprak kaymış gibi ağlıyor.

Ana evlâdını, çocuk babasını, bütün bir millet vatanını kaybetmiş gibi ağlıyor. Bu ne hazin bir manzara, ağlıyan bir millet manzarasıdır.

***

On beş on altı yaşında birkaç genç, gözleri ağlamaktan şişmiş, hıçkırıklar içerisinde benden bir ricaya geldiler:

— Atatürkü gömeceklermiş... Biz buna razı değiliz. Onu gömmesinler. O toprağın altına girecek ölü değildir. Onu tahnit etsinler, herzaman herkesin görebileceği bir yere koysunlar. Her istediğimiz zaman gidip onu görelim, mezarının etrafında dönelim. Bunu yazar mısınız?

***

En temiz, en samimî yüreklerin bu candan dileğini yazmak, kabul edilmese dahi, hıçkırıklarla ifade edilen bu temenniye vasıtalık etmek bir borçtur. Gençler, toprağın altına vermiye kıymadıkları bu muhterem ölünün mezarını bir Kâbe gibi dolaşmak, onun önünde her diledikleri an eğilmek istiyorlar. Onu topraktan yadırgıyorlar. Onun zaferle işlediği, ölümlerden kurtardığı toprağı, onun gözlerine örtmiye kıyamıyorlar. Kurtarıcısını koynuna almayı, toprağın bir nankörlüğü sayıyorlar. Atatürkü toprağın içinde değil, canı kadar sevdiği aziz vatan toprağını avuçlarının içinde, fakat toprağın üstünde gömülü görmek istiyorlar. Ve toprağın üstünde yatarsa, ölümden biraz koruyacaklarını sanıyorlar...

Bu ağlıyan bir millet manzarasıdır. Ne hüzünlü ne acıklı manzara... *(Tan)*

> ***Türk milletinin istikbali, bugünkü evlâdlarının isabeti nazarı ve yorulmak istidadında olmıyan çalışmak azmile büyük ve parlak olacaktır.***
>
> *K. ATATÜRK*

DİLCİ ŞEF

Yazan: İ. Necmi DİLMEN

On yıl önce anlatıyordu:

— "Daha mektep çocuğu iken yazımızda bir bozukluk olduğunu sezmiştim. Tabiî bunun mütehassısı olarak değil, fakat görüyordum ki bunda düzelmesi lâzım bir şey var.

"İzmir'in geri alınmasından sonra yazı meselesi üzerinde bana tekliflerde bulunanlar oldu. Fakat ben bunlarda samimî bir mahiyet göremedim. Onun için onları "Zamanı var„ diye geçiştirdim.

"Samimî olarak bu memleketin, bu milletin menfaatine yapılacak bir iş olsun, ben onu göz önüne almıyayım, bu, mümkün değildir.

Yalnız işin gerçekten millete menfaati olmalı ve teklifin samimî olarak yapıldığına ben kanaat hasıl etmeliyim.„

Bu sözler, harf inkılâbının en ateşli günlerinde, onun en büyük, en çetin işleri kolaylaştıran nizamlayıcı ağzından çıkıyordu.

Bu sözler, Türk milletine on yılın içinde yeniden iki buçuk milyon okur yazar vatandaş kazandırdı.

***

Altı yıl önce söylüyordu:

—"Türk dili zengin, geniş bir dildir. Her mefhumu ifadeye kabiliyeti vardır. Yalnız onun varlıklarını aramak, bulmak, toplamak, onlar üzerinde işlemek lâzımdır„

Bu sözler, Türk Dil Kurumunun onun kutsal elile kurulduğu, birinci Türk Dil Kurultayının onun yüce huzuriyle onurlanarak toplandığı günlerde söyleniyordu.

Bu sözler, altı yıldanberi sürüp giden dil çalışmalarını, yazı dilinde kullanılan, fakat halkın konuşma dilinde yeri olmıyan binlerce kelimenin öz türkçe karşılıklarını yarattı.

Bu sözler, bütün Türk lehçelerinin türlü dillerde yazılmış lûgatlerinin tercümelerini yaptırdı; onları bir araya getirerek ilim dünyasının önüne çıkarılacak bir büyük "Türk lehçeler lûgati„ nin proğramını ortaya koydu.

Bu sözler, dilimize kendi öz varlıklarından yapılmış yüzlerce yeni ve güzel kelime kazandırdı.

***

Üç yıl önce öğretiyordu:

—"Türk dili kaynakları üzerinde edindiğimiz bilgiler, umduğumuzdan daha verimli çıktı. Şimdi yalnız ana dilimizin öz varlıklarını bilmekle kalmıyoruz. Bunların çok eski bir medeniyetin ilk ana dili olduğunu da öğrendik.

"Türk milletini ve Türk dilini, medeniyet tarihinin ve kültür dillerinin dışında görmenin ne yaman bir yanlış olduğunu bütün dünyaya göstereceğiz.

"Klâsik etimolojinin karışık görüşleri karşısında bizim teorimiz ve analiz metodumuz çok basit görünüyor. Fakat hakikat, ezelî ve ebedî hakikat, basittedir. Teorimizi bir dil kanunu olarak ilim âlemine tanıttığımız gün, Türklük için şanlı bir zafer günü olacaktır.„

Bu sözler, Florya denizinin suları mavi ışıklar saçan sevimli muhiti içinde, onun her buluşu insanlığa yeni bir ders olan dâhî kafasında yeni doğan bir görüşü anlatıyordu.

Bu sözler, dil çalışmalarını genişleterek dillerin ana kaynağı üzerinde yeni ve çok önemli bir teoriyi ortaya koydu.

Bu sözler, üçüncü Türk Dil Kurultayının ve Ankara Tarih - Dil - Coğrafya Fakültesi Türkoloji derslerinin mihverini yarattı.

Bu sözler, dil mukayeseleri sistemini nizamladı ve tarih tezimizi dil kanıtlariyle de tekrarlıyarak, Türk millî ilmine yeni bir elân verdi.

***

Tarihte, dilde, bütün kültür çalışmalarında düşündüğü hep "Türk„ tü. Türk, onun sevgilisi, onun yavrusu gibiydi.

Onun için kendisine gene kendisi o güzel, o yüksek, o ebedî adı vermişti: ATATÜRK.

(Ulus)

ATATÜRK VE MİLLET AYNİ ŞEYDİ

Yazan: Hüseyin Cahit YALÇIN

Atatürk öldü. Bu kısa ve basit cümlenin Türk milleti için ifade ettiği ıstırap ve teessürün hakkiyle tasvirine imkân olamaz. Onun hayatı baştanbaşa bir mücadele ve bir destandır. O da hepimiz gibi bir insandı, fânî bir mahlûktu. Fakat muvakkat hayatı içinde ebediyeti kucaklamak gibi bir harika göstermişti. Çalıştı, çırpındı; ihtiraslar ve kinlerle mübareze etti.. Fakat bu gün hayata gözlerini kapıyarak ademin karanlıklarına vücudunu terkederken, lâyemutluğun yüksek şahikalarında çehresi nuranî bir hale ile parlıyor. Çokları için bir nisyan uçurumu olan ölüm, onu, insanlık zaaflarından uzaklaştırmak suretiyle bütün bütün büyültmüştür.

Atatürkün ölümü bugün, bilâistisna, her Türkün kalbini hüzün ve elemle dolduruyor. Çünkü Türk milletini inkıraz felâketinden, zillet ve esaretten o kurtardı; canlı, muntazam ve modern bir devlet o kurdu.

Fakat bununla kalmadı. Atatürk milletini ortaçağların köhne ananeleri ve müteassıp bağları ile zincirlenmiş tefekkürünü esaretinden kurtararak hür ve modern düşünce ve hareket sahasına eriştirdi. Onun asıl büyüklüğü işte bundadır. İnkâr kabul etmez muazzam hizmetlerinin ve muvaffakiyetlerinin haşmeti huzurunda huşu ile iğilmek her Türk için en tabiî bir vicdan borcudur.

Türk milleti kahramanlar fideliğidir. Tarihin en eski zamanlarındanberi Türkün adı, Türkün şanı ve ordusu dünyaları kaplamış, her kıtada hükümran olmuştur. Büyük imparatorluk bânileri, cihangir kumandanlar, yüksek devlet adamları itibariyle Türk dünyanın en zengin milleti sayılabilir. Böyle bir millet içinde temeyyüz ve teferrüt edebilmek çok zor bir mazhariyettir. Atatürk işte bu harikayı gösterdi. Büyük bir kumandan, yüksek bir devlet adamı ve dahî bir inkılâpçı olarak cihan tarihinde yer aldı.

Atatürkün beş on sene içinde yaptıklarını biz, asırlar içinde bile bu millete nasip olamıyacak saadetler diye hülya ederdik. Onda derin ve uzak bir görüş, devamlı ve yılmaz bir irade, askerlik sahasında olduğu kadar idare ve siyaset âleminde de büyük bir manevra kabiliyeti vardı. Hedefi gözönünden kaybetmeden, ahval ve şeraitin icaplarına uymağı ihmal etmezdi. Lâzım geldiği zaman en şiddetli bir hamle ile bütün batıl itikatlara, kökleşmiş itiyatlara hücum etmekte ve her şeyi yere yıkmakta tereddüt etmiyen bu müceddit, henüz münasip vaktin hulûl etmediğini hissettiği dakikalarda teenni göstermesini de bilirdi.

Bu milletin ruhunu en iyi Atatürk anladı. O kadar büyük inkılâpları o kadar bir "sehli mümteni„ ile yaptı ki, bunları hayret ve zevk ile temaşa etmemek kabil değildi. Bütün yenilikler sanki sihirli bir güneşin hayat verici tesiriyle kendi kendiliklerinden fışkırıyor gibi, tabiî surette, kolay kolay biribirlerini takip ettiler.

Atatürk en çetin imkânsızlıkları dünyanın en kolay, hergünkü işleri gibi başa çıkarmağa muvaffak oldu. Çünkü yanılmaz bir keşif ve intikal sırrıyle devrinin istidat ve temayüllerini keşfetmişti; milletin istidadı, ihtiyacı ile yekvücut olmuştu. Ahval ve şeraitin icapları onda teşahhus etmişti. Atatürk ve millet ayni şeydi. İşte baştaki şefin ve o şefe sarsılmaz bir iman ve itimat ile bağlı milletin bu âhenktar anlaşmalarıdır ki tarihin en büyük mucizesi olan Türk Cumhuriyetini yarattı.

Umumî harbi müteakip, mütareke imza edilerek düşman askerleri Türkiyeye dolduktan sonra, artık Türk milletinin müstakil bir istikbaline dünyada inanacak tek bir kişi var mıydı? Buna Atatürk inandı ve onun arkası sıra yürüyen Türkler inandı.

Atatürk yalnız büyük bir asker değildi. Vatanı ecnebî istilâsından kurtardıktan sonra, tamamen yeni telâkkilere göre canlı ve yaşama kabiliyetini haiz millî bir devlet kurmak vazifesi de vardı. Mazi ile değil, mazinin zararlı ve köhne ananeleriyle rabıtayı kesmek, Türkün manevî yolundaki engelleri de kaldırmak lâzımdı. Atatürk bunları da yaptı. Sonra, onun yapıcılık hususundaki kabiliyet ve dehasını seyrediyoruz.

Bugün gördüğümüz şu hür ve şerefli vatan, kendisini Atatürke candan bağlı hisseder. Onun içindirdir ki şimdi Atatürkü kaybetmekle bir yetimlik hüznüne bürünmüştür. Her Türk şu dakikada gözlerini vicdanına çevirerek orada Atatürkün dehasına, iradesine, çalışmasına borçlu olduğu istiklâli, şerefi inkılâp ve taaliyi büyük bir minnettarlık ve bağlılıkla görecek ve duçar olduğu matemin sızısını bütün şiddetiyle duyacaktır.

(Yeni Sabah)

O, Yaşıyor!

Yazan : ABİDİN DAVER

Atatürk gözlerini hayata kapadı; o öldü demiyorum, diyemiyorum, buna dilim varmıyor. Çünkü, o ölmemiştir; çünkü o ölmez. Atatürk, Türkün, yalnız Türkün değil; bütün medeniyet dünyasının ebedî hayata mazhar olan ender büyüklerinden biridir. Böyle büyük insanlar fanî değil ebedîdirler. Onların ömrü, milletlerin, insanlığın, medeniyetin hayatınca devam edip gider. Atatürk de, dünyadaki 58 senelik fanî hayatından sonra, tarihin ebedî hayatına intikal etmiştir. O, dünya durdukça, Türk tarihinde ve insanlık tarihinde yaşıyacaktır.

Atatürk, bu yarım asırlık kısa hayatında, birkaç asrın sinesine sığmıyan ve müstakbel asırlar üzerinde de tesiri görülecek olan büyük işler başarmıştır.

O, tarihin seyrini değiştirmek gibi bir mucize yapan büyük adamdır.

Ve, Türk tarihine, "Türk milletini maddî ve manevî ölümlerden kurtaran adam„ diye geçecektir.

O, medeniyet tarihine, "Dünyanın en mühim bir parçasında yeni bir medeniyet kuran adam„ diye geçecektir.

O, insanlık tarihine, "Asırlarca ıstırap çeken insanları saadete kavuşturan adam„ diye geçecektir.

O, askerlik tarihine, "Yere serilmiş addedilen bir milletten yaman bir ordu çıkaran ve zaferler kazanan yenilmez kumandan„ diye geçecektir.

O, siyaset ve idare tarihine, "Bir saltanatın perişan enkazı üzerinde yepyeni ve muhteşem bir devlet kuran dâhi devlet adamı„ diye geçecektir.

O, inkılâp tarihine, "Türkiyede ve Şarkta geceyi gündüz, cehli ilim, geriliği yenilik, maziyi istikbal yapan emsalsiz müceddid, eşsiz inkılâpçı„ diye geçecektir.

Bu kadar büyük meziyetleri olan bir "Dehâ„ hiç ölür mü? Hiçbir ölüm, onu öldüremez. Artık, Atatürkü göremiyecekleri için gözlerimiz acı gözyaşları dökerken millî şuurumuz, millî vicdanımız, millî varlığımız onunla meşbudur ve onun hatıralarile, onun eserlerile yaşıyor. Türkiyenin sancağında, taşında, toprağında, havasında, güneşinde, onu hissediyor; onun ebedî varlığını duyuyoruz, onunla beraber yaşıyoruz ve yaşıyacağız.

Atatürkten ayrılmanın büyük acısı yüreklerimizi yakıyor, onu, daha uzun müddet, bize bağışlamadığı, Büyük Şefimizi çok erken aramızdan aldığı için talih ve mukadderata küskün ve kızgınız. Istırabımız büyüktür; fakat onun yarattığı büyük eser, en büyük ümidimiz, en büyük kuvvetimizdir. O, kurduğu Cumhuriyeti bize emanet etti. Emanetini mukaddes bir bayrak gibi daima yüksek, daima daha yüksek tutacağız.

Yurddaş, ağla, acı duy; fakat unutma ki Atatürk, ölmez Türk milletinin ruhunda, ebedî Türk milletinin varlığında ölmez, ebedî hayatını yaşıyor. *(Cumhuriyet)*

●

BÜYÜK ÖLÜ

Necmettin Sadak

Türk milleti, uzun tarihinin kaydetmediği derin bir matemin ıstırabı içinde hıçkırıyor. Sanki kader, Atatürk devrinde yaşamak talihini tadan neslin saadetini çok gördü, onun yüreğine tahammül edilmez bir ye'sin acısını kattı.

Bütün bir vatan baştanbaşa ağlıyor; Türk milleti en büyük evlâdını kaybetti. Bu matem karşısında her teselli boştur. Hiç bir felâket haberi bir memleketi bu kadar canevinden vurmamıştır. Hiç bir ayrılık bu derece kalbimizi parçalıyamazdı. Hiç bir ölümde tabiat bu kadar kör, ecel bu kadar insafsız olmamıştır.

Atatürk öldü!...

Her şeyi yenmeğe, en müthiş düşmanları altetmeğe alışmış olan o sönmez ve tükenmez hayat ve kuvvet kaynağının yanında, ölüm bile ne kadar cılız ve âciz görülürdü! Atatürk ölür müydü?

Binlerce yılın derinleştirdiği kökleri, semalara hâkim yüksek ve asil gövdesi ile en şiddetli kasırgalar karşısında eğilmiyen ağaçların azamet ve heybeti, umulmadık bir rüzgârın sarsıntısına ramolur mu? Tarihe ve tabiate göğüs geren, dünyalara sığmıyan, mehip bir varlığı fırtınalar nasıl sarsabilirdi? Bir memlekette bir insan ölmedi, tabiatın ortasında koca bir dev yıkıldı...

Fakat ağlamıyalım. Onun, ilâhlara nasib olan sonsuz hayatı yanında ölüm bile korkunç bir düşman değildir. Ölmek, geride kalıp arkadan ağlıyanların elem ve ıstırabı bakımından bir faciadır. Asırların tahrip etmeğe muktedir olamadığı manevî varlıkları ölüm yoketmekten âcizdir.

Atatürk, zaman ve mekânın fevkinde, fikirlerimizin ve ruhlarımızın içinde, ebediyete yerleşmiş bir varlıktır.. Atatürk, maddî bir insan değil, yaptığı koca bir vatan, yarattığı koca bir millet demektir. Eğer O, bir gün birdenbire yokoluvermeğe mahkûm fanîlerden olsaydı, sade Onun ebedî hayatına değil, vatan, millet, inkılâp, medeniyet gibi en büyük ve en hakikî kıymetlerin asla ölmiyeceğine inanmamak lâzımgelirdi.

Atatürk, bugünün ve yarının dünyasını hayrette bırakan muazzam bir eser yarattı: Yeni Türkiye. Onun tek ideali, Türk milletini refah ve medeniyet ufuklarının en ilerisine götürmekti. Bize bugün düşen mukaddes vazife, Onun yürüdüğü yolda yürümek, başladığı eserini tamamlamak, kurduğu, kurtardığı Türkiyeyi daima yüksekte yaşatarak, Atatürkü ebediyen yaşatmaktır.

Yaşı dinmiyen gözlerimiz geriye değil ileriye, Onun bize hep ellerile işaret ettiği o mukaddes hedefe bakacak; sızlıyan, kan ağlıyan yüreklerimiz, daha büyük inkılâbların hasreti ile teselli bulacak...

Düşüneceğimiz ve kendi kendimize daima söyliyeceğimiz söz şu olacaktır: "O öyle isterdi!„

Büyük adamın eseri etrafında daha fazla toplanıp, daha sıkı birleşmek, Onun işine aynı hızla, hiç sarsılmadan devam etmek... Onun ulu hatırasına ancak bu suretle lâyık olabiliriz.

(Akşam)

KORKU BİLMİYEN ADAM

Ağır Düşman Ateşlerine Hiç "Kırpılmadan Bakan Gözler„ Kapandı. Buna İnanmıyorum

Yazan: Mahmut YESARİ

"O„ nu, ilk defa siperde gördüm. Çanakkalede Anafartalar grubu Kumandanı idi. Bizim fırkanın vaziyetini tetkike gelmişti.

Kendisi miralaydı, maiyetinde, kolordu kumandanı mirlivalar vardı.

"O„, "Paşalar„ a kumanda eden bir "Bey„ di.

Siperleri ziyarete gelen başka kumandanlar da görmüştüm. "Enver paşa„ nın cesareti, ataklığı dillerde destandı.

Ben, lâpacı padişaha vekâlet eden başkumandan vekilinin gözlerinde, daima bir komiteci hilekârlığı gördüm.

Çanakkalede çarpışan Türk kuvvetlerinin başına hangi sakat endişelerle musallat edildiğini bir türlü akıl erdiremediğim Alman kumandanının, ateş hattına geldiği zaman, birdenbire yağmağa başlıyan şarapnel yağmurlarını görünce, yere diz çökerek kendi dilince şahadet eder gibi sallandığını da gördüm.

"O„, sipere, bir salona giren bir erkânıharp zabiti gibi girdi. Ve sıçan yollarında, ona yol gösterdiğim oldu.

Evet, bu yazıların başında, yıllardanberi görmeğe alıştığınız imzanın sahibi, Çanakkale harbinde ihtiyat zabit namzedi Mahmut Esat efendi idi.

Ben, ona yol gösterirken, günlerden değil, aylardanberi siper hayatına alışmış olduğum halde titriyordum, fakat "O„, boyunun uzunluğuna rağmen, ayaklarının ucuna basarak doğrulur, siperlerin üzerinden düşman siperlerine bakardı.

"Düşman siperlerine bakmak!„ Bu, hiç kolay değildi. Düşman, ateşten göz açtırmazdı. "O„, bu "Göz açtırmıyan ateş„ e, "Gözlerini kırpmadan„ bakardı.

"O„ nu ben, ilk defa, "Korku bilmiyen adam„, olarak tanıdım.

Çanakkale harbi bitmişti. Düşmanın bıraktığı ganimetler, ordunun o günkü mevzii ihtiyacına yetmiş, artmış; erkâna, zabitlere, küçük zabitlere de sandık sandık konserveler, şekerler, marmelâtlar dağıtılmıştı.

Anafartalar grubu kumandanı kendi payına düşen, daha doğrusu ve en yerinde tâbirle kendi "Kılıcının hakkı„ olanı almadı, daha ihtiyacı olan erkâna, zabitlere, küçük zabitlere bağışladı.

"O„ nun, hasis menfaatlere bağlı olmıyan büyük adam olduğunu da o zaman gördüm.

"O„ Anafartalar grup kumandanı idi; düşman, Çanakkaleden, ilkönce Lâlebadan çekilmek istedi. Bizim fırkamız İsmailoğlu sırtlarını tutmuştu, sisli bir geceden istifade ederek, kaçmak istiyen düşmanın niyetini anlamıştık, gruba haber verdik ve gruptan alınan emirle düşman hatlarına ateş açıldı. Fakat ordu karargâhından, yani Liman Fon Sandres paşadan gelen emirle, bizim düşmana açtığımız ateş kestirildi ve düşman, tereyağından kıl çeker gibi, askerlerini çekti, gemilere bindirdi.

Çanakkale harbinin muvaffakıyetini, kendilerine maletmek istiyen Alman kumandanlarının marifetlerini gözümle gördüm. Türk vatanında, yabancı kumandanlar, hiçbir zaman Türk zaferine yardım etmemiş, bilâkis engel olmuşlardır.

"O„, bunu da tarihe ispat etmiştir.

***

Göz açtırmıyan düşman ateşlerine "Kırpılmadan bakan gözler„ kapandı.

Hayır! Buna inanmıyorum!...

BÜYÜK MATEMİMİZ

Yazan: M. Zekeriya SERTEL

Ölüm denilen zalim kuvvet nihayet içimizden en büyüğümüzü, en çok sevdiğimizi de aldı. Türkiyeye ve Türklere nur saçan ışığı söndürdü. Ruhlarımızı ve gönüllerimizi karanlığa boğdu.

Evvelki akşam birdenbire ağırlaşan Ulu Şefimiz, 24 saat süren bir mücadeleden sonra, nihayet aramızdan ayrıldı.

Zaten aylardanberi kalplerimiz endişe ve ıstırap içinde idi. Atatürkün, yatağa değil cihana sığmıyan büyük adamın yatağa esir düşüşü ruhumuzu eziyor, gözümüze yaş doluyor, içimiz ağlıyordu.

Mekteplerde çocuklar, evlerde analar, hepimiz, herkes milletce aylardanberi yas tutuyorduk. Bu ışığın sönmemesi için bütün ümidimizi bir mucizeye bağlamıştık. Bir ay evvelki buhrana muvaffakıyetle mukavemet etmiş olması, bu ümidimizi kuvvetlendirmişti.

Fakat ölüm, herşeyden kuvvetli ölüm, bu yatağına sığmıyan büyük iradenin muazzam bir enerjisini kırdı ve hepimizi babasız ve yetim bıraktı.

Dün sokaklarda herkes ağlıyor, mekteplerde çocuklar, evlerde kadınlar ağlıyordu. İşler durmuş, memleketin üstüne ağır, karanlık bir matem havası çökmüştü.

●

Fakat unutmıyalım ki Atatürk dünyanın en bahtiyar dehalarından biridir. Ordularını ta Hindistana kadar götüren Büyük İskender 32 yaşında öldüğü zaman arkasında ne bırakmıştı? Bir hiç.

Avrupayı bir kasırga gibi altüst eden, ve Moskovaya kadar uzanan Napolyon ölümünden sonra arkada ne bıraktı: Yıkık dökük bir Avrupa, Fransaya karşı kinle dolu bir dünya.

Hattâ müstakil bir millet kuran Vaşington bile arkasında nihayet müstakil bir millet bırakmıştı.

Halbuki Atatürk, idealini hayatında hakikat sahasına çıkaran nadir bahtiyarlardan ve ender dehalardan biridir. O, eşsiz eserini tamamlamış ve onu bizlere ebedî miras olarak bırakmıştır.

O bize müstakil bir vatan bırakıyor.

Genç ve zinde bir Cumhuriyet bırakıyor.

Hamleli ve atılgan bir inkılâp bırakıyor.

Milletine bu kadar büyük bir miras bırakarak hayata gözlerini rahatça kapayan pek az adam yetişmiş veya hiç yetişmemiştir.

●

Atatürkün ikinci bahtiyarlığı gözlerini ebediyen kaparken, hayatı bahasına kurduğu büyük eserin muhafaza edileceğinden emin olmasıdır. Yetiştirdiği yeni nesil bu büyük eserin bekçisidir. 17 milyon Türk onun bekçisidir. Ve bütün Türk milleti, Türk gençliği Atatürkün cenazesi arkasında onun büyük eserini korumağa ve yaşatmağa yemin edecektir.

Zaten büyük matemimizi bize unutturacak yegâne kuvvet de budur. *(Tan)*

Bu Batan Her Günkü Güneş Değil!..
Hey Koca Dünya Sağıyla Eğil!..

Tevfik TANYOLAÇ

1938 yılının İkinciteşrini;
Dağladı kalbimizin en şifasız yerini.
Bu ayın onuncu günü,
Oldu göğsümüzde bir alev düğümü.

●

Her kirpiğinde bir yürek taşıyan
içli bir sabahtı bu!
Milyonların ahını bir ah yapan
Böyle bahtı kara bir sabahtı bu!

●

Vur
duuu!!.
O mukadder saat
vuur
duuu!.
Büyük davalarımızın canlı nabzı,
Damarlarımızın sarıldığı
O dönmez bilekte mi duur
duuu?.

Kırılası çarkın ne de tok sesi var!.
Bu ağır hökmün ne bir kelimesi,
ne de bir tek hecesi var!
9 u 5 geçiyor, 9 u 5!..
Bir renk gibi solup,
Bir koku olup
uçtu mu güneş?.

●

Ne gün söndü,
Ne ay bölündü,
Ne de küre yolundan döndü.
Neye dizçöküp başlarını yolmıyor gökler?.
Niçin şahlanıp kendini göklere çarpmıyor yerler?.
Nerde; o son nefesini de
Yedi ülkeye bir ruh deye sunan rüzgâr?.
Nerede
O gür sesine
Yürüten bir rehber deye sarılan
Kurtuluşa susayan uluslar?
Nerede, göğsünü bağrını yırtan,
Varlıklarını yoluna fırlatıp atan,
Mavi gözlerine vurgun dalgalar?.
Nerede, destanını sonsuzluğa haykıran
ufuklar?.
Vuur
duuu!.
Atam, vurduu!.
O kahrolası vurduu!.
Ve sen
Siperde son kurşununu yakarak
devrildin!.
İnanamadığımız ölüme de baş
eğdirdin!.
Gökler eğilmiyor,
Yıldırımlar gürlemiyor,
Yıldızlar serilmiyor,
Ve taşlar delirmiyorsa
Hoş gör Atam hoş gör!.
Gücenilmez biz gibi şaşkına dönen
tabiata.
Kâinatın dili kalbimizde inliyor:
"Ata
Gözlerini yumar mı hayata?„

●

Sen
Denizdin!.
Sen
Bizdin!.
Kurdun, yıktın, çiğnedin, ezdin!.
Sen
Enginimizde umman yaratan
dalgaydın!
Bir avuç topraktın, güneştin, aydın!.
Sen
Gönül semamızda nuru sönmiyen
Bir yıldız âlemi olup kaydın!.

●

Ey rüyalarımızı gerçek eden Atam!.
Ey müstemlikelere,
Zincirli bileklere
Bir kurtuluş bayrağı kalacak olan
Atam!.
Sevgilim gibi seni duyar yaşarım da ben
anlata
mam!
anlata
mam!.

Ey uçurumlarında gecelerin çağlıyarak aktığı;
Ey huzurunda devirlerin elbağladığı,
Ey başı rüya güneşleriyle çelenkli yüce dağ!
Milyonlarımız bir tek baştır
Seni düşünüyor
Sana yanıyoruz!.
Gözyaşlarımız
Tan yerinden doğan kızıl çiçeklerimizdir.
Onları demet demet yollarına saçıyoruz!.
Ve
Kalblerimiz öyle öksüz bir kalb ki
Bu onmaz hasretle gözgözdür..
Adını öpen dudaklarımızı
Yakan hep bu sözdür:
— Karanlıklarda
Fetheden bir nurken Ata!.
Allahısmarladık der mi hayata?.„
İnanmıyoruz, inanmıyacağız bu gün dönümüne.
Sesin ki sesimizdir, koşuyoruz o gür sesine:
"Hayata!.
Hayata!.
Hayata!.„

●

Yas bağlıyan
Ne bir uşak, ne bir dalkavuk, ne de bir köledir.
Bağrı yan
Kendisinde seni ve hürriyetini bulan
Vefalı bir millettir..
Öyle ulu bir millet ki,
Teki
Milyon;
Milyonları bir tektir!.
Oh Atam!.
Yasını gözbebeklerimizin karası diye taşıyacağız!.
Sevgi dolu kalblerimizin meşalesinde..
Türkü en temiz, en iyi ve en ileriye
ulaştıracağız!.
Dostlar, eller!.
Eğilin!.
Eğilin!.

BAYRAĞIMA TAZİYET

O, bir güneş gibi vatan ufkuna doğdu doğalı, onun güneş-başı millet toplulukları üstünde yükseldi yükseleli bükülmiyen boynunu dün, ilk defa bükülmüş gördüm. İlk defadır ki dün, şafaklardan hız, vatan uğruna dökülmüş şehit kanlarından renk ve ondan kuvvet alan bayrağım, sen direğinin ucuna kadar çıkmak mecalini bulamamıştın. Lodosta ve poyrazda al dalgalarla dalgalanmıya alışmış kıvrımların dün, sedirleri üzerinde Büyük Çocuğun vakitsiz matemi ile kırışan nine alınları gibi buruşuk, sıraları üzerine kapanarak eşsiz Ata'larının hicranı ile hıçkıran yavrular gibi bitkin, bir kelime ile, milyonlarca Türk milyonlarca el kadar yaslı duruyordu.

Ona benziyen ve daima onu hatırlatacak olan bayrağım, başın sağ olsun!

Sarı bıyıkları daha yeni terlemiş genç bir subay olarak Ona ilk fermanı verildiği gün yapılan törende, hiç şüphesiz. Onu en önce tanıyan sen olmuşsundur. O günden sonra, uzun yıllardanberidir, içinde saklayıp da söyliyemediğin duygular Onun ağzında dile gelecekti. Sen dalgalandıkça Onu hatırlıyacaktık biz.

Onun gölgesinde binbir Türk cenneti saklıyan kılıcının Çanakkale sırtlarında parladığı günleri, bugün de taptaze ve sımsıcak bir hâtıra halinde hatırlamıyor musun? Ateş, kan, barut elele vererek Onun açık ve parlak alnında yazılı duran Türk bahtını silmek için seni bir paçavra gibi kullanmak istememişler miydi? Halbuki O, kılıcını kaçanların kayıklarını uzaklaştıran kıyılarda yıkarken, denizden gelen meltemler, senin kıvrımlarını açıyor, sana:

— Ebediyen dalgalan! diyordu.

Bir mayıs sabahı, Samsun kıyılarına ulaşan çürük teknenin bir başında O, ötekinde sen olmasaydınız, bir gemiden bir vatan çıkamazdı.

İstanbul sokaklarında yabancı bezlerin eteğini öpecek gibi zelil ve hakir pencerelere iliştirilen bandıranın hakikî sen olduğuna inanmadık biz; onun 19 mayısta Anadolu'ya göç ettiği gün yanındaki en yakın dostu sendin, biliyoruz. Onun yılmaz ve bükülmez kolu üstünde vatan rüzgârını hür ve rahat içerek dalgalandığın zaman duyduğum heyecanı ve sevinci tarih, gene onun dilinden Erzurum'da, Sıvas'ta ve Ankara'da dinlemiştir.

Sakarya, Dumlupınar, Afyon, İzmir, Lozan ve Montrö'de her zaman ve her zaman onun yoldaşı olan bayrağım!.. Dün seni ilk defadır ki boynu bükük gördüm; başın sağ olsun! Onun çocuklarının, bundan sonra, tarihe mal edeceği yeni zaferlerde, yeni başarılarda seni o, diye selâmlıyacağız; onu sen diye selâmladığımız gibi.

Başın sağ olsun bayrağım, yarın onun tabutunu bir kardeş, bir yolaş gibi sardığın zaman hatırla ki:

O, en geniş mânasiyle bir bayraktı; bayraklar ölmez.

Ve gene hatırla ki:

Etten ve kandan Mustafa Kemal bizim dizimizde öldü; irade ve kudretin lifleriyle örülmüş bayrak Atatürkün ise biz, her zaman izinde öleceğiz!

N. A.

Yanıyor kalbi milletimin;
Kanıyor yüreği tarihimin!.

●

Bakışlarımız ıslak,
Hasretimizden hız alarak
yürüyoruz!.
İhtiras kasırgalariyle yıkılan dünya için de
Hür Türkün müşfik kalbini istiyoruz!.
Ağlarken ümidin şarkısını söylüyoruz;
Türküye!..
ileriye, ileriye!.
Örnek olacağız.
İnsanlığın faziletine tapan,
Makul hürriyetin hakkına inan
Her millete!.
Atamız!.
İnacımız kadar derindir
Yasımız!.
Hıçkırıyorum...
Kahkahalarla gülüyorum
Sanıyorum..
Utanıyorum..
Her Türkün yandığı o anlatılmaz
Ateşle yanıyorum!.
Şuurumun en uyanık zamanıdır.
Kafamda savrulan, çılgınlıkların
Harmanıdır!.

●

Sen, denizleriyle, dağ ve uçurumlariyle,
Meteorit yağdıran yıldızlı semâlariyle..
Ve dört mevsimli rüzgârlariyle
Başlı başıma bir hayatsın!.
Sen, şafakların pınarı,
Sen yıldızların bağrını kandırdığı böyle bir mezarsın!.
Seni tarihin kolları nasıl sarsın?.
Seni asırlar asırlara anlatsın!.
Övünen, dövünen uluslar anlatsın!
Sana nasıl yanılmaz?.
Seni doğuran Türklüğe kim inanmaz!
Oh Atam!.
Sen böyle bir yiğitsin
Böyle bir yiğittin!
Ne ettin?
Ne ettin?
Geç geldin
Erken gittin!.

●

Batan
Her günkü güneş değil!.
Ey koca dünya
Saygıyla
Eğil!.
Dostlar,
Eller
Eğilin
Eğilin!.
Yanıyor kalbi, yaratıcı milletimin
Eği
lin!
Eği
lin!.

FENADAN BAKAYA!

O, Bir "Cihanı Husumet" Elinden Kurtardığı harap Vatanı Mamureye; Türklüğü Dünyanın En kudretli Milleti Haline Getirerek Ebediyete Çekildi.

Atatürk'ün hayatını yazmaya kalkışmak, her devirde, her kalem sahibini utandırabilecek bir cürettir. Fakat bu cüreti, hele böyle bir günde göstermeye mecbur kalmak, bu meslekte yüklendiğim ve yükleneceğim vazifelerin en ağırıdır.

Vaktile, bu vazifeyi çok daha müsait şartlar, imkânlar ve duygular içinde başarmaya kalkışmış olan bir meslekdaş bile:

" — Mustafa Kemali yazmak, tarihten bir sayfa kaleme almak değil, bizzat koca, ve yüce bir tarihi sayfalar haline koymaktır.„ diyor ve sonra, koca bir sayfayı, sade bu vazifeyi başarmanın büyük güçlüğünü tarife tahsis ediyordu.

Mustafa Kemalin tarihî rolü; bir "cıhanı husumet„ elinden kurtardığı harap vatanı, 20 sene gibi kısa bir zaman içinde mamur, mesut bir memleket ve Türklüğü dünyanın en ileri, en kudretli bir milleti haline getirmiş olmasile belki hulâsa edilebilir.

Güçlüğünün büyüklüğü bile kolay kolay tarif edilemiyen bu vazifeyi, dünya tarihinin en nankör, en hain, ve en insafsız gecesinde, yakıcı bir ıstırabın kuruttuğu bir dimağla başarmaya mahkûm olmak, ömrümün sonuna kadar acısını duyacağım bir cezadır. Ve mesleğimin bana takdir ettiği bu ceza; kalemimin uğrayacağı aczi, en insafsız gözlere bile mazur gösterebilecek kadar büyüktür.

Zaten bu büyük işe girişmek için, içimde bir mecal ve cesaret kırıntısı bulabilirsem, onu, mazur görülmek ümidinden alıyorum!

1881 de Selânikte doğan Atatürk, çocukluk günlerini bizzat ve şu cümlelerle anlatıyor:

" — Çocukluğuma dair ilk hatırladığım şey mektebe gitmek meselesine aittir. Bundan dolayı, anamla babam arasında şiddetli bir mücadele vardı. Annem, ilâhilerle mektebe başlamamı ve mahalle mektebine gitmemi istiyordu. Rüsumatta memur olan babam, o zaman yeni açılan Şemsi efendinin mektebine devam etmeme ve yeni usul üzerine okumama taraftardı. Nihayet babam işi mahirane bir surette halletti. Evvelâ merasimi mutade ile mahalle mektebine başladım. Bu suretle annemin gönlü yapılmış oldu. Bir müddet sonra da mahalle mektebinden çıktım. Şemsi efendi mektebine kaydedildim. Az zaman sonra babam vefat etti. Annemle beraber dayımın yanına yerleştik. Dayım köy hayatı geçiriyordu. Ben de hayata karıştım. Bana vazifeler veriyor, ben de bunları yapıyordum. Kardeşimle birlikte, bakla tarlasının ortasında bir kulübede oturğumuzu ve kargaları kovmakla uğraştığımızı unutmam. Çiftlik hayatının diğer işlerine de karışıyordum. Böylece biraz vakit geçince, annem, ben mektepsiz kaldığım için, endişe etmeğe başladı. Nihayet Selânikte bulunan teyzemin evine gitmeme, ve mektebe devam etmeme karar verildi. Selânik mülkiye rüştiyesine kaydolundum.»

Büyük askerî ikbaline doğru ilk adımı bu suretle atan Mustafa, kitabetteki, riyaziyedeki ve edebiyattaki üstünlüğünü sınıf arkadaşlarına kabul ettirmekte gecikmiyor. Derhal tebarüz eden üstünlükleri sayesinde, arkadaşlarından bir hoca hürmeti, ve hocalarından bir arkadaş muamelesi görmeğe başlıyor. Hattâ bu yüzden, bir gün riyaziye hocası ona:

"— Mustafa... diyor, isimlerimiz yüzünden, bizi biribirimize karıştırıyorlar. Bu böyle olmıyacak. Arada bir fark bulunmalı. Bundan sonra senin adın «Mustafa Kemal» olsun bari!»

Kemalini olduğu gibi, bu ismini de hocasından alan "Mustafa Kemal„, boş vakit buldukça, küçük sınıflara riyaziye dersleri vermeğe bile başlıyor. Ve neticede dört senelik rüştiye tahsilini parlak bir muvaffakiyetle bitiriyor. Ve idadî tahsilini yapmak üzere de Manastıra geçiyor.

Bu hatıralarından, bütün yüksek seciyelerinin daha çocukluğunda tebarüz ettiğini anladığımız Mustafa Kemal, 1901 de, yüksek tahsilin o mektepte görülen kısmını bitirerek erkânıharbiye sınıfına ayrılıyor, 11 sonkânun 1905 de de erkânıharbiyeden mezun oluyor. Bugünlerinden bahseden hatıralarında:

" — Ben, diyor, erkânıharbiyede, mutad olan derslere iyi çalışıyordum. Bunların fevkinde olarak, bende ve bazı arkadaşlarda yeni fikirler peyda oldu.

Memleketin idaresinde ve siyasetinde fenalıklar olduğunu keşfetmeye başladık. Binlerce kişiden ibaret olan Harbiye talebesine, bu keşfimizi anlatmak hevesine düştük. Mektep talebesi arasında okunmak üzere de mektepte el yazısı ile bir gazete tesis ettik. Sınıf halinde ufak teşkilâtımız vardı. Ben heyeti idareye dahildim. Gazetenin yazılarını ekseriyetle ben yazıyordum. O zaman mektep müfettişi İsmail paşa vardı. Bu harekâtımızı keşfetmiş, takip ettiriyormuş. Bir gün, gazetenin icap eden yazılarından birini yazmakla meşguldük. Baytar dershanelerinden birine girmiş, kapıyı kapamıştık. Kapı arkasında birkaç nöbetçi duruyordu. Mektep müdürü Rana paşaya haber vermişler. O, sınıfı bastı. Yazılar masa üstünde, ve ön tarafta duruyordu. Görmemezliğe geldi. Ancak dersten başka şeylerle iştigal vesilesile tevkifimizi emretti. Çıkarken:

"— Yalnız izinsizle iktifa olunabilir!„ dedi.

Sonra, hiç bir ceza tatbikine lüzum olmadığını söylemiş. Böyle hareket etmesinde, kendisine atfedilen kusuru meydana çıkarmamak gayretinin dahil olmakla beraber, hüsnüniyeti de inkâr edilemezdi.

Erkânıharbiye sınıflarının nihayetine kadar bu işlere devam ettik!„

Erkânıharbiyeden mezun olduktan sonra da faaliyetine devam eden Mustafa Kemalin harekâtı dikkatle takip olunuyordu. Hattâ o günlerde tevkif edilerek, Abdülhamidin karşısına çıkarıldı. Ve müstebit hükümdar, kendini emniyet altında tutmak endişesinden sıyrılmadığı için Mustafa Kemali Şama sürdü!

Bu ilk darbe, Mustafa Kemalin mücadeleci dimağında daha tahrikkâr bir tesir yaptı.

Ve o, kuvvetli, devamlı, müessir, ve cüretli telkinlerile oldukça müsait bir zemin hazırladıktan sonra teşkilâta girişti. 1906 yılının birinciteşrininde (Vatan ve Hürriyet cemiyeti)ni kurdu. İhtilâlcilik gayesini güden bu gizli cemiyet "Yafa„da ilk şubesini açmakta gecikmedi. Bunu kâfi bulmayan Mustafa Kemal, teşkilâtı genişletmek maksadile ansızın Mısıra ve oradan Yunanistana geçti. Gizlice Selâniğe geldi. Ve, Vatan ve Hürriyet cemiyetinin bir şubesini de orada açtı.

Mustafa Kemalin Suriyeden uzaklaş-

ması, onun keskin zekâsından ve engin telâkatinden korkan sarayı telâşa düşürmüştü. Fakat Mustafa Kemal, peşinden endişeyle yağdırılan telgrafların yarattığı büyük tehlikeyi, yüksek şahsiyetine meftun olanların hazırladıkları bir plân sayesinde atlattı. 1907 senesinde, kolağalığa terfi edince, kendisini Makedonyadaki üçüncü orduya göndertmeye muvaffak oldu. Üçüncü ordu kumandanına, zekâsını ve iktidarını takdir ettiren Mustafa Kemal, ordu erkânıharbiyesine yerleşti. Bir yandan da «Vatan ve Hürriyet» cemiyetini de içine almış bulunduğunu öğrendiği (İttihat ve Terakki) cemiyetile çalışmaya başladı.

Çok geçmeden Meşrutiyet ilân edildi. (23 Temmuz 1908). Fakat meşrutiyet Mustafa Kemali tatmin edebilmiş değildi. Taşıdığı ülkü, meşrutî bir idare mefhumundan çok genişti. Nitekim, 31 mart isyanile, İttihat ve Tarakki fırkası da, meşrutiyet rejimi de tehlikeye düştü. Bunu gören Mustafa Kemal, Rumelide bir ordu hazırlamak, ve bu ordu ile hemen İstanbul üzerine yürümek, asîleri, mürtecileri ve sarayı tedip etmek fikrini lâzımgelenlere telkin etti.

Atatürk, hazırladığı bu orduya "Hareket ordusu„ adını bizzat verişinin sebebini, hatıralarında şöyle anlatıyor:

"İstanbula hitaben bir beyanname yazmak lâzımgeldi. Bunu ben yazdım. Sonra sefirlere hitaben ikinci bir beyanname yazdık. Buna ne imza konulması münasip olduğunu düşündük. Bazı arkadaşlar (Hürriyet ordusu) dediler. Halbuki bütün ordu hürriyet ordusu vaziyetindeydi. Hareket halinde bulunan kuvvetlerin vaziyetini göstermek için (Hürriyet ordusunun operasyon kuvvetleri) denildi. Ben, bu operasyon kelimesinin türkçeye tercümesini muvafık görerek (Hareket ordusu) tâbirini kullandım!„

Bu sözlerle de teeyyüt etmektedir ki, istipdadın geri dönmemesi, Abdülhamidin tahttan atılması, asîlerin ve mürtecilerin ezilmesi, İttihat ve Terakki cemiyetinin ölümden kurtulup Osmanlı imparatorluğunun mukadderatına vaz'iyet etmesi, hareket ordusu sayesindedir, ve bu ordu, Mustafa Kemalin eseridir.

Bu muvaffakiyetten sonra Selâniğe dönen Mustafa Kemal, 38 inci piyade alayı kumandanlığına tayin olundu. Bu, bir terfi değil, bir cezaydı. Mustafa Kemalin tenkitlerine tahammül edemiyenler onu küçük düşürmek emeliyle bu vazifenin başına geçirmişlerdi.

Faka "Bu tayin, gazap yüzünden rahmet oldu...„ Bu vazifede de büyük bir muvaffakiyet gösteren Mustafa Kemal, Mahmut Şevket paşa marifetile İstanbula çağırıldı. Erkânıharbiyei umumiyede bir vazifeye tayin olundu.

Tam o sırada, İtalyanlar Trablus Garba hücum ettiler. Ve Mustafa Kemal, hem adını, hem kıyafetini değiştirerek, bazı arkadaşlarile birlikte Mısıra koştu. Oradan Bingaziye geçti. Fakat Mustafa Kemalin oradaki kuvvetlere kumanda ettiği sırada ana vatanda Balkan harbi başlamıştı. Düşmanla öz yurdda dövüşmek üzere geri dönen ve bu harekete de iltihak eden Mustafa Kemal, Balkan Harbinden sonra Sofyaya ataşemiliter olarak gönderildi. Ve Umumî harp, binbaşı Mustafa Kemalin bu sonuncu vazifeyi ördüğü sırada patladı. Ve tam o sırada, Mustafa Kemal, Kaymakamlığa terfi etmiş bulunuyordu.

Müttefik Alman ordularının Paris üzerine muzafferane yürüdükleri parlak günlerde bile, Umumî harbe girişimize şiddetle muhalif bulunan, ve bu muhalefetini açıkça ilândan çekinmiyen Mustafa Kemal, milletinin giriştiği bu büyük mücadeleye lâkayıt kalamaz, Sofya sefaretinde salon hayatı süremezdi.

Başkumandanlık vekâletine müracaat etti. Ordu içinde rütbesile mütenasip bir vazife istedi.

Başkumandan vekilinin kendisine verdiği cevap şu oldu.

" Sizin için orduda daima bir vazife mevcuttur. Fakat Sofya ataşemiliterliğinde kalmanız daha mühim telâkki edildiği içindir ki, sizi orada bırakıyoruz!„

Mustafa Kemal, bu cevaba, şu cümlelerle mukabele etmekte mütereddit davranmadı:

«— Vatanın müdafaasına ait fiilî vazifelerden daha mühim ve mübeccel bir vazife olamaz. Arkadaşlarım muharebe cephelerinde, ateş hatlarında bulunurken, ben Sofyada Ataşemiliterilik yapamam. Eğer birinci sınıf zabit olmak liyakatinden mahrumsam, kanaatiniz bu ise, lûtfen açık söyleyiniz!„

Kaymakam Mustafa Kemalin bu mukabelesi cevapsız kaldı. İcabında, bir nefer gibi cephede çarpışmak arzusunda ve azminde bulunan vatanperver asker, Sofyadan hareket kararını vermekte de tereddüt göstermedi. Fakat bütün hazırlıklarını bitirip yola çıkmak üzere bulunduğu sırada " İsmail Hakkı „ imzasile bir telgraf aldı. Telgrafın meali şuydu:

" On dokuzuncu fırka kumandanlığına tayin buyruldunuz. Hemen İstanbula hareket ediniz!„

Mustafa Kemal, bir müddet sonra, "Seddilbahir„i "Arıburnu„ nu, "Anafartalar„ ı, ve "Ece„ limanını ihtiva eden Maydos mıntakası kumandanlığına getirildi.

Miralaylığa terfiinden itibaren 1915 tarihine kadar, Bigalı köyünde kaldı. Fakat Arıburnuna düşman kuvvet ihracına başlar başlamaz, Mustafa Kemal, kendi teşebbüsüyle derhal yetişerek düşmanı sahile tesbit etti. Türk cephesini, Anafartalardan çevirmek için çıkan Kiçner ordusu, karşısında yine, kendisine Arıburnunun yalçın kayalarında tek adım attırmıyan Mustafa Kemali buldu: Destanını, heyecanını hâlâ yürklerimizde taşıdığımız büyük Anafartalar zaferi, yalnız ordumuzu değil, merkezi, ve dolayısile bütün vatanı felâketten kurtardı.

Çonk bayır muharebesinde, bir mermi parçası, hayatını vatanı için her gün tehlikeye koyan Mustafa Kemalin tam kalbinin üzerine gelmiş, fakat cebindeki saatin parçalanmasile hayatı kurtulmuştu!

Mustafa Kemal, düşmanın Çanakkaleden çekilişinden sonra on altıncı kolorduyla bir müddet Edirnede bulundu. Kafkas cephesinde bulundu. Diyarbakırda mirlivalığa yükseldi. Tekrar Trablusta bulunduktan sonra Yıldırım ordusu kumandanlığına tayin olundu. Falkenhaymın vatanı felâkete sürükleyen projeleri, Mustafa Kemali altedemedi. İstanbula dönen Mustafa Kemal, veliaht Vahdettinle Almanyaya gitti. Bu seyahatte Kayser Vilhelmle, Hindenburgla, Lüdendorfla yaptığı konuşmalar, Mustafa Kemalin zekâsını ve cesaretini tebarüz ve teyit ettiren sayısız misaller arasındadır. Ondan sonra, tekrar Yedinci ordu kumandanlığına geçen, ve Umumî Harp sonuna kadar Yıldırım orduları grup kumandanlığında bulunan Mustafa Kemal, mütarekede İstanbula çağrıldı.

Mütareke gayet ağırdı. Mustafa Kemal bu mütarekeye isyan etti. İstanbul hükûmetine bu şeraitin kabulünden mütevellit bütün tehlikeleri, bütün felâketleri izah etmeğe çalıştı. Fakat hiç birşey anlâmıyan Babıâli bunu da idrâk edemiyordu.

Mustafa Kemal, artık, Şişlideki tarihî evinde vatanı kurtarmak çarelerini arıyordu.

Nihayet Mustafa Kemali üçüncü ordu müfettişi sıfatiyle 19 Mayıs 1919 da Samsuna çıkmış görüyoruz, bu tarih Türk tarihinin mühim bir dönüm noktasıdır. Samsuna çıkan Mustafa Kemalin emirlerinde Sivastaki üçüncü ve Erzurumdaki on beşinci ordular vardı. Bundan başka Diyarbakır ve Ankaradaki mücavir kolor-

dulara ve mülki makamlara emir vermeğe ve daha uzaktaki kumanda makamlarile irtibatta bulunmağa salâhiyettar bulunuyordu.

Fakat bu ümitsiz vaziyet karşısında Mustafa Kemal Paşanın fikri vatandaşlarınkinden büsbütün başka idi. O. anlamıştı ki şimdiye kadar olan Osmanlı imparatorluğu, saltanat, hilâfet ve istiklâl artık mânasız birer mefhum halinde kalmışlardır. Ancak birşey mümkündü. Haricen tamamen müstakil, büsbütün yeni bir Türk devleti tesis etmek. Bu proğramı tatbik kararını Mustafa Kemal, İstanbuldan hareketinden evvel vermiş ve Samsunda karaya çıkar çıkmaz tatbikine başlamıştı. Vazife pek mühimdi. Mustafa Kemal hedefe doğru ilerlemiş ve kendisini anlamıyan arkadaşları bazı dönüm noktalarında onu takip edemiyerek terketmişlerdi.

Mustafa Kemalin ilk vazifesi ordu ile irtibat tesis etmekti.. Şarkî ve Orta Anadoluda ve Trakyaya kadar olan bütün kumandanlara vaziyet izah olunarak ikaz edildiler. İzmir önünde Yunan kıtaatı karşısındaki kıtalarla yirminci kolordu vasıtasile temas olundu. İtilâf plânları aleyhinde ve İzmirden karaya çıkan Yunanlılara karşı bir mukavemet teşkil ve tanzim için millet ikaz olundu. Mustafa Kemal Trakyada birinci kolordu kumandanlığına hususatı saire meyanında: "Feragati kâmile ile milletle beraber İstiklâli tamımızı istihsal edinceye kadar çalışacağıma yemin ettim. Anadoluyu terketmemek azmi katîsindeyim.„ diyordu.

Mukavemet teşkili için ilk teşebbüsler yapıldı. Bu arada, derhal İstanbul hükûmetile ihtilâfa düşeceğini, Mustafa Kemal pekâlâ biliyordu. Bunun için millî harekâtın nef'i namına harekâtı milliyeyi münferit bir askerî kumandan sıfatile idare etmeyip bilâkis bu idareyi bir kuvvei temsiliye ile teyit etmeği münasip buldu. Bunun için Mustafa Kemal 20-21 haziran 1919 gecesi Amasyada, 10 temmuzda Erzurumda bir vilâyeti Şarkiye kongresinin içtimaı ve müteakiben her vilâyetin üç âza göndereceği Sıvasta bir umumî kongrenin akdi için bir beyanname neşretti. Bu beyannamede milletin yüksek vazifeleri ve İstanbul hükûmetinin kifayetsizliği izah olundu.

Mustafa Kemal 3 temmuzda halkın tezahüratı arasında Erzuruma geldi. 8-9 temmuz gecesi Mustafa Kemal, İstanbul hükûmetinin takipleri karşısında istifasını verdi. Bundan sonra büsbütün serbest kalmıştı. Yalnız kendisine ve vicdanına karşı mesuldü. 23 eylülde Erzurum kongresi açıldı ve Mustafa Kemal kongrenin riyasetine intihap edildi. Kongre on dört gün devam etti ve esaslar tesbit etti. Bu esaslara göre bilcümle aksamı vatan bir küldür. Herhangi ecnebî işgal ve hâkimiyeti red ve bunlara mukavemet ve müdafaa fikri izhar edilmekte idi. Osmanlı hükûmetinin ihaneti halinde bir hükûmeti muvakkatenin işleri deruhte etmesi kongrenin kararları arasında idi. Toplanacak olan Meclisi Millî hükûmeti mürakabe edecekti.

Bu kararlarla mühim bir adım atılmıştı. Fakat, vaziyet henüz temin edilmemişti. Mustafa Kemalin tevkifini emreden İstanbul hükümetinden başka, diğer tehlikeler de başgöstermişti. Bir çokları Mustafa Kemalin mümtaz vaziyetini çekemiyordu.

Erzurum kongresi kararları bütün memlekette tamim ve ecnebî devletler mümessillerine de tebliğ edildi. En kısa zamanda Meclisi Mebusanın toplanması lâzımdı.

Birçok müşkülât ve tehlikeden sonra Mustafa Kemal 2 eylül 1919 da Sıvasa avdet etti. 4 eylül 1919 da Sıvas kongresi açıldı. Memleketin her tarafından gelen azalar müşkülâtla iltihak ettiler. Mustafa Kemal yine reis intihap olundu. Şark vilâyetleri için Erzurumda alınan kararları bütün memleket için kabul etti. Bununla, İtilâf devletlerine karşı da vaziyet alınmış oluyordu. Birkaç gün sonra yani 12 eylûl 1919 da İstanbul hükûmetile her nevi muhaberat ve alâka kesilmişti. Bundan sonra Mustafa Kemal Meclisi Mebusanın toplanması için hazırlıklar yapıyordu.

Diğer taraftan millî hareketler gittikçe genişliyor ve kuvvet buluyordu. Eylülün yirmi beşinde İstanbul hükûmeti Sıvasla uzlaşmak mecburiyetini hissetmiştir. Fakat, bu uzlaşma teşebbüsü akim kalmıştır.

27 İlkkânunda yollarda ahalinin samimî tezahüratile heyeti temsiliye Ankaraya nakolundu. Anadoludan İstanbula gidecek mebuslar 29 İlkkânunda Ankarada müzakereye davet olundu.

Bu tarihi müteakip geçen birkaç ayda çok karışık ve tehlikeli hâdiseler oldu. Ankarada Büyük Millet Meclisinin açılması ve kararlar alması, Ankaradaki heyeti temsiliyenin, Büyük Millet Meclisine dayanan bir icra heyeti halinde çalışması lâzımdı. Mustafa Kemal buna karar verdi. 23 nisan 1920 de Büyük Millet Meclisi Ankarada açıldı. Mustafa Kemal Meclis riyasetine ve dolayısile hükûmetin de riyasetine intihap edildi.

1920 yılı haziranında Yunanlılar garbi şimaliye, garp ve garbi cenubîye doğru altı fırka ile ilerlemeğe başlamışlardı. Mustafa Kemal derhal cepheye giderek yeni bir cephe kurdu.

28 eylülde şark cephesindeki kıt'alarımız ileri harekete başlamış, 28 İlkteşrinde Kars zaptedilmiş, 8 Sonteşrinde Ermeniler mütareke istemişlerdir. 2-3 İlkkânunun gecesi Gümrü muahedesi ile Ermeni tehlikesi bertaraf edilmiştir. 16 mart 1921 tarihli Moskova, 16 İlkteşrin 1921 Kars muahedeleri Gümrü muahedenamesi yerine kaim oldu.

22 Haziran 1920 de Yunanlılar Trakyaya da hücum etmişlerdir. 1921 senesi Sonkânununun altısında Yunanlılar İznik-Gedis hattında ilerlemeğe başladılar.

Bu sırada ilk Türk zaferi Birinci İnönü muharebesi oldu. İsmet paşa kumandasındaki Garp cephesi kıt'alarımız Yunan kuvvetlerini İnönünde mağlûp etti. İsmet paşanın garp cephesi ordusu ikinci defa Yunan ordusunu İnönünde mağlûp etti. Sonra Sakarya meydan muharebesi yapıldı. Yunan ordusu bir daha mağlûp edildi. Bu muharebeden sonra Mustafa Kemale, Büyük Millet Meclisi müşürlük rütbesile beraber Gazi ünvanını verdi. 29 İlkteşrin 1921 de Fransızlarla Ankarada bir itilâfname aktedildi.

Nihayet 26 ağustosta başlıyan büyük taarruz, düşman ordusunun memleketten tamamen püskürtülmesi gibi muazzam bir netice verdi. 30 ağustos Başkumanlık meydan muharebesi tarihin kaydetmediği büyük bir askerî zaferdir. Bu zaferin ve 30 ağustos zaferinin yaratıcısı Mustafa Kemaldir.

Az sonra, Trakya da düşman kuvvetlerinden temizlendi. 11 İlkteşrinde Mudanya mütarekesi imzalandı. 28 İlkteşrinde Lozan konferansına davet edildik. Lozan sulhünden çok parlak bir netice ile, yani müstakil Türk devletinin bütün dünyaya ilân edilmesile çıktık.

Atatürkün, yurdu düşman istilâsından kurtarması onun en büyük hizmetidir. Atatürk, Türk yurdunu istiklâle kavuşturduktan, büyük, müstakil bir devlet kurduktan sonra, inkılâp savaşına girişti, medenî ve mamur yurt, medenî bir Türk cemiyeti kurmağa savaştı. Sayısız inkılâplar yaptı. Atatürkün Samsuna ayak bastığı günden bugüne kadar yurda hediye ettiği inkılâp hareketleri sayısızdır. Bunlar, ciltler doldurur.

Bir Sonteşrin 1922 de saltanat kaldırıldı, 9 ağustos 1923 te Halk Partisi kuruldu. 13 İlkteşrinde Ankara devlet merkezi oldu. 29 birinciteşrin 1923 te Cümhuriyet ilân edildi. Bir Sonkânun 1924 te hafta tatili kanunu kabul edildi.

14 Sonkânun 1924 te askerlik müddeti azaltıldı. 1 mart 1924 te devlet tarafından demiryolu inşasına başlanıldı. 2 mart 1924 te Parti Grubu hilâfetin, şeriye ve evkaf vekâletlerinin kaldırılmasını kabul etti. 3 mart 1924 te medreseler kaldırıldı. 3 mart 1924 te Türkiye Büyük Millet Meclisi hilâfetin ilgası, tedrisatın tevhidi, şeriye ve evkaf vekâletlerinin kaldırılması kanununu yaptı. 3 mart 1924 te Osmanlı hanedanı hudut haricine çıkarıldı. 8 Nisan 1924 te şeriye mahkemeleri kaldırıldı. 20 nisan 1924 te Cümhuriyetin Teşkilâtı Esasiye kanunu yapıldı. 27 şubat 1925 te aşâr kaldırıldı. 24 ağustos 1925 te şapka giyildi. 30 Sonteşrin 1925 te tekkeler, türbeler, zaviyeler kapatıldı. 26 İlkkânun 1925 te beynelmilel takvim ve saat kabul edildı. 17 şubat 1926 da Türk medenî kanunu kabul edildi. Bu kanunla kadın birçok medenî haklar kazandı. 19 nisan 1926 da kabotaj kanunu kabul edildi. 28 İlkteşrin 1927 de yurdun birinci nufus sayımı yapıldı. 5 nisan 1928 de C. H. Partisi grubunda lâiklik ve teşkilâtı Esasiye kanununun dine ait hükümlerinin çıkarılması kabul edildi.

24 mayıs 1928 de beynelmilel rakamlar kabul edildi. 3 Sonteşrin 1928 de yeni Türk harfleri kanunu Büyük Millet Meclisinde kabul edildi. Bir Sonteşrin 1929 da millet mektepleri açıldı. 23 mart 1931 de Türk çocuklarının ilk tahsillerini Türk mekteplerinde yapmaları kanunu kabul edildi. 1 nisan 1931 de ölçülerde metre ve kilo sistemi kabul edildi. 15 nisan 1931 de Türk Tarih Kurumu kuruldu.. 19 şubat 1932 de Halkevleri açıldı. 12 temmuz 1932 de Türk Dil Kurumu kuruldu.

25 mayıs 1933 de haricî borçlar meselesi halledildi. 1 ağustos 1933 de eski İstanbul darülfünunu yerine Türk Üniversitesi kuruldu. 29 birinciteşrinde Cümhuriyetin 10 uncu yılı büyük merasimle kutlandı. 1 Sonkânun 1934 te Türk inkılâbı dersleri Bütün yüksek tahsilde başladı. 9 şubat 1934 te Balkan anlaşması misakı imza edildi.

21 haziran 1934 te soyadı kanunu Mecliste kabul edildi. 26 Sonteşrin 1934 te Büyük Öndere Atatürk soyadı verilmesi kanunu Mecliste kabul edildi. 27 Sonteşrin 1934 te lâkap ve unvanların kaldırılması kanunu çıktı. 8 İlkkânun 1936 da Türk kadınlarına mebus seçme hakkını veren Teşkilâtı Esasiye kanunu tadilâtı yapıldı.

21 temmuz 936 da Montröde Boğazlar mukavelesi imza edildi. 30 mayıs 1937 de Hatayın istiklâli Cenevrede tasdik edildi. 24 haziran 1938 de pazarlıksız satış kanunu kabul edildi.

Atatürkün yarattığı en mühim eser bugünkü genç, kuvvetli ve müreffeh Türkiyedir. Yurdun her tarafında umumî bir imâr ve kalkınma hareketi vardır. 15 yıl evvelki yurt topraklarını, memleketin umumî vaziyetini, milletin seviye ve kudretini göz önüne getirenler, Atatürkün, bu memleketin çehresinde ne muazzam bir değişiklik yaptığını anlamakta gecikmezler. Bütün vatan topraklarının her zerresinde Atatürkün yapıcı elinin izleri vardır.

Atatürkün hayatı, hiç durmadan Türk yurduna hizmetle geçmiş, ve yirmi yıl içinde, muzmahil bir toprak parçasından kuvvetli, müreffeh ve mesut koca bir vatan çıkarmıştır.

ATAMA

Gözün açık gitmesin; Ataaaam, şunu iyi bil;
Gözümün yaşına, bugün hitaben mendil!..

O mavi gözlerinle, can verdin canımıza,
Senden bir damla olan, bu yanan kanımıza
İstiklâl savaşından, alevlenmiş nur kattın..
Seni kimler ayarttı?! Boylu boyunca yattın
Uyumak için Atam, dünyanın kucağına!
Sana nasıl ağlanmaz?! Kurbanım ocağına!!

Savaştan sonra, kara takmamıştı analar,
Yetim yoktu vatanda, ölmemişti babalar..
Dikilen birer canlı heykeldi onlar Atam!
İşte şimdi, seninle devrildi onlar Atam!
Niye kendini attın dünyanın kucağına?
Sana nasıl ağlanmaz?! Kurbanım ocağına!!

Döktükleri kanları, düşmanlar unutuyor;
Bugün, onlar da bizle beraber yas tutuyor...
Çünki, adın, en büyük bir senbol oldu Atam!
Dehan : Bir umman gibi dünyaya doldu Atam!
Gönülden benliğinle tarihin kucağına!
Sana nasıl ağlanmaz?! Kurbanım ocağına!!..

Eğer açtığın yoldan, gitmezsek şayet Atam :
Türklüğe yazık olsun!... Soyuma lânet Atam!..

Naci Gözen
Bozüyük

●

ARDINDAN AĞLAMAMAK

Bir güneş battı; bir ay söndü; bir insan öldü!
İçimizdeydi.. uçan ruh onu bizden böldü..
Ağlamak.. ağlamak ardından onun çılgınca..
Ağlamak.! ağlayabilmek boğulurken hınca..
Ağlamak.. istemek.. ölmüş! Kimi bulmak kimden?
Ağlamak.. nur aramak hangi siyah iklimden?
Ağlamak.. mateme.. bayraklar iner, başlar iner.
Ağlamak.. toprağa gözlerden akan yaşlar iner..
Ağlamak volkan.. onun gözyaşıdır, lâvları da;
Ağlamak; dalgalanan bayrağı görmek yarıda..
Ağlamak.. yaşları kalbinde boğup dindirmek..
Ağlamak.. bayrağı ordan çıkarıp indirmek..
Ağlamak.. yaşları bayraklara, -mahzun- silmek..
Ağlamak.. ölmedi! Ölmek yaşamaktır; bilmek!.

Hayat insanda bulundukça, o insan bir esir;
Ölüm, insanlanların elbette ki hürriyetidir.

Şişli Terakki Lisesi; Safa Erkün

ATATÜRK

Yeşil mavi gözlerin ufkumuzdan çekilip
Tarihin bir ebedî âlemine çevrildi.
Parçalanmış bir güneş tutuşup alev alev
Dünyamızın üstüne bir dağ gibi devrildi.

Tarih, şimdi ayakta; en uzak çağlarile,
Gülile, baharile, bülbülü, bağlarile,
Dünyayı dört dolaşan eski otağlarile
Tek bir çelenk halinde başucuna çevrildi.

Seni gökyüzlerinde tahayyül edeceğiz,
Seni masallar gibi anarak gideceğiz,
Sihirli ateşinle yanarak gideceğiz,
Diyeceğiz fanilik ayağına serildi.

Senin beşiğin tarih, mezarın tarih olur.
Seni bizlerden soran seni tarihte bulur.
Akla sığmaz kaybınla desem tarih kaybolur.
Fakat Türk tarthinin tacı sana verildi.

ORHAN RAHMİ

BÜTÜN DÜNYANIN HÜRMET ETTİĞİ BÜYÜK TÜRK

Yazan: Ömer Rıza DOĞRUL

Şarkın büyük adamlarından biri, dünyanın en büyük adamlarından birini ebediyete uğurlarken: "Bu adam, iki kere ölmiyecek bir adamdır„ demişti. Çünkü her faniye mukadder olan ölümden sonra yine her faninin izini, hatırasını ve eserini tehdit eden ikinci bir ölüm vardır, ve asıl korkulacak ölüm, bu ölümdür.

Devrine erişmek, ve devrinin asırlara sığan hâdiselerini, heyecanlarını, mücadelelerini ve hamlelerini yaşamakla bahtiyar olduğumuz, sonunda kendisini ebediyete uğurlamak gibi vazifelerin en acısıyla karşılaştığımız Büyük Atatürk ise, hiç şüphe yok ki, bu ikinci ölümü, hayatiyle ve eseriyle yenmiş bir müheykel ebediyetti.

Eseri, hepimiz, ve bütün bu millettir. Yeni bir millet yaratıcısı olarak bütün Türk tarihi içinde en yüksek makam; bütün Türk tarihinin büyükleri arasında en büyük Türk olarak yaşamak hakkı, daima ona ait olacaktır. Hiçbir büyük Türk, Türk milletine onun yaşattığı tarihi yaşatmadı. Milletin bükük boynu, yıkık gövdesi, ve ölüm buhranları geçiren ruhu, onun bir temasiyle, bir ikaziyle, bir davetiyle, ve bir hamlesi ile bütün dünyayı hayran eden bir hayatiyet gösterdi. Milletin hayatiyet kaynaklarını derhal faaliyete geçirecek, derhal seferber edebilecek millî rehber o idi. Onun bir işaretiyle, milletin Büyük Harpte israf edilen kudreti, birden canlanınca, dünya parmak ısırdı.

O sırada karşılaştığımız devletler, Büyük Harbin bütün müttefikleri idiler. Hepsi de işimizi bitirmek, son nefesimizi nasıl vereceğimizi görmek için başımıza üşüşmüşler, yurdumuza musallat olmuşlardı. Atatürkün, bütün milleti uyandıran sesinin Anadoluda gürlediğini, milletin deprendiğini, ayaklandığını görünce hepsi de bu hayatiyet izlerini çiğnemek için birleştiler. Fakat Atatürkün, enerjisi bütün bu husumet âlemini yendi ve muazzam ebedî eserini, dört senelik bir mücadeleye sığdırdı. Neticede ona asî ve bağî diyenler yıkılıp gittiler. Onu gelip geçici bir maceracı sananlar, onun zaferini selâmlıyarak çekildiler. Ve bütün dünya, Türk milletinin tam istiklâlini saygı ile tanıdı. Artık Atatürkün şöhreti bütün dünyaya yayılmıştı. Fakat, hâlâ bütün dünya onun yalnız bir cephesini tanıyor; onun dahî bir asker olduğunu, bu dahî askerin en ümitsiz bir kurtuluş harbini en katî zaferle bitirmesini göz önünde tutarak onun bir mucize başardığını söylüyordu.

Fakat yine bütün Avrupa, Türkün kurtuluş savaşında kazandığı muvaffakıyetle kanarak eski tarzda yaşayacağını; köhne an'anelarin zincirlerine bağlı kalacağını, Şark medeniyetinin uyuşturucu tesirine boyun eğerek hayatiyetini yıpratacağını sanmakta idi. Bütün dünya, aldanıyordu. Çünkü Atatürk, kurtuluşu tamamlamaya azmetmiş ve bütün millet kurtuluş savaşının birinci safhasında olduğu gibi ikinci safhasında da onun irşadiyle hareket ederek hayat mücadelesinde en katî zafere kavuşmak istemişti. Millet tam manasiyle bu günün en ileri milleti olarak yaşıyacak ve daima ilerliyecektir.

Kurtuluş savaşının bu ikinci safhası, belki de birinci safhasından daha çok fazla bütün dünyayı meraklandırdı ve şaşırttı. Çünkü bunu "imkânsız„ sayıyorlardı. Şarklı bir milletin garpleşmesine, muasır hayata kavuşmasına, muasır medenî milletler gibi yaşamasına imkân mı vardı? Fakat yanılıyorlardı.

Türk milleti Atatürkün irşadını, her işaretini derhal bir hakikat yapıyor ve o hakikatı yaşıyor ve yaşatıyordu.

Belki hiçbir devirde garp milletleri, garp muharrirleri Türk milletini, bu devirde olduğu kadar merak etmemiş, ve onun her hareketini, her ileri adımını en büyük dikkatle takip etmemiştir.

Türk milleti yalnız hurafelerden ve batıl itikatlardan, yalnız köhne an'anelerden, yalnız mazinin boyunduruklarından silkinmemiş; bütün varlığını, varlığının mesnedi olan bütün müesseselerini, bütün teşkilâtını yenilemiş, bütün ihtiyaçlarını bugünün vasıtalarile, bugünün fenniyle temine koyulmuş ve muvaffak olmuş; Türk milletinin prestiji yükselmiş, Türk milleti, dünya siyasetinde en ünlü âmiller, dünya sulhünün güvendiği en kuvvetli destekler arasında en şerefli mevkii almıştı. Çünkü Türkiye tam mânasiyle Âtatürk Türkiyesi olmuştu.

Bu sıralarda dünyanın her memleketinde, Atatürk ve Atatürk Türkiyesi hakkında geniş neşriyat yapılıyor, medenî dünyanın her memleketinde Atatürk hakkında cilt cilt eserler neşrolunuyor, gazeteler, mecmualar, Atatürkü ve eserini anlata anlata bitiremiyorlardı. Bütün dünya, en büyük Türkü tanımış, ve onu sevmişti. Gün geçtikçe göze çarpan en mühim nokta, eski taassupların, eski husumetlerin, eski telâkkilerin tesiri altında kalan Avrupalı muharrirlerin eserlerine sokulan hasmane tenkitlerin, garezli hislerin yavaş yavaş ve kendi kendine silinmesi idi. Çünkü yanılanlar yanıldıklarını görüyor, anlıyamıyanlar gün geçtikçe daha iyi anlıyor, ve hakikat tam ve katî bir zafer kazanarak yürüyordu. Atatürkün kudretli şahsiyeti karşısında taassuplar, husumetler ve garezler erimekte ve bunlar eridikçe Türkiyenin beynelmilel nüfuzu kuvvetlenmekte idi. En nihayet Türkiyeden bahseden Avrupalı muharrirler, Türkiyenin tam bir muazzam devlet heybeti ve otoritesini kazanmış olduğunu anlatmaya başladılar ve Atatürk Türkiyesi beynilmilel âlemde hakikaten bu mevkii tutmuştu. Onun bu mevkii tutmakta devam edeceği şüphe mi götürür?

Atatürk Türkiyesi, bütün dünyanın dostluğunu aradığı, dostluğuna güvendiği dostluğunu barış namına, insanlığın refahı namına büyük bir kazanç tanıdığı bir Türkiye idi. Ve bu Türkiye daima bu şahikada kalacak, daima daha yüksek şahikalara varacaktır.

Atatürkün ebediyete kavuştuğu bu sırada dünyanın her memleketinde ayni ses yükseliyor:

"İnsanlık büyük bir devlet adamını kaybetti. „

Büyüklüğünü bütün insanlığa tanıtmak ve milleti nazarında, tam kurtuluş kahramanı tanınmak, bir faniye nasip olacak en büyük bahtiyarlıktır.

Onun için Atatürk her fanî gibi ölebilir, fakat, bütün dünyanın hürmet ettiği en büyük adam ancak bir kere ölür!

(Tan)

"O„ nun MUVAFFAKİYETİ

Yazan: MAHMUT YESARİ

Herşeyi, girişilen, girişilecek işlerde iyi ve kötü ihtimalleri, bütün tehlikeleri, varacağı neticelere kadar, herşeyi, hem'de evvelinden görmek, düşünmek, sezmek; görebilmek, düşünebilmek, sezebilmek; görmüş, düşünmüş, sezmiş olmak...

İşte, büyük dehâların başlıca vasıfları...

Dehâların büyüklüğü, yüksekliği, görüş, dönüş, seziş kuvvetlerinin genişliği ve derinliğiyle ölçülebiliyor ve bu vasıflardan biri aksayınca, o "dehâ„ ancak, yüksek zekâlar arasında parıldıyabiliyor.

Evet, herhangi büyük bir işi başarmak kâfi gelmiyor; onun, hertürlü muhtemel neticelerini de hesap etmek icap ediyor.

"Atatürk„, işte, bu "yüksek ölçülü„ eşsiz "deha„ lardan biridir. O, herşeyi, neticeleriyle birlikte görmüş, düşünmüş, sezmiş, başarmış ve birinde, bir tekinde yanılmamıştır.

"Atatürk„, yalnız "Türk tarihinde„ değil, "dünya medeniyet tarihinde„, başlıbaşına bir "devir„ dir. "Atatürk devri„ nde "Türk kadını„, Türk kadınıyle birlikte "Şark kadınlığı„, esirlikten kurtulmuştur.

Hiçbir memleket kadınlığı, herhangi bir kurtarıcısına, Türk, kadınının "Atatürk„ e duyduğu ve asırlar geçtikçe daha derin bir şükranla duyacağı minneti duymamıştır ve duyamıyacaktır da.

Türk camiasında "kadın„, kara çarşafı, kara peçesiyle, geri kafalı Türk erkeğinin yüz karasıydı. Yaşadığını zanneden Türk erkeği, hayat arkadaşını, eşini, hayattan uzaklaştırıyordu.

"Atatürk devri„ nden evvel, saraylarını; "Rical„ ve "Ekâbir„ konaklarının, tekkelerin hodbin refahı için, din alet edilerek, "kadın„, kilit altında, kafes arkasında mahbus yaşatılıyordu.

Dünya ile hiçbir alâkası olmıyan, bir kümes hayatı geçiren kadın, halinden şikâyet edemiyordu.

Nasıl şikâyet edebilirdi? Bilgisi yoktu; isyan edecek kuvveti yoktu.

"Atatürk devri„ nden evvelki Türk erkeğinin gafletine şaşmamak elden gelmez. Çünki, aynı toprakta yaşıyan akalliyetlerin kadınları, - kelimenin tam mânasiyle, yaşıyorlardı.

Akalliyet kadınları, her sahada, Türk kadınından üstündüler. Neden? Onların zekâları, kabiliyetleri daha mı fazlaydı?

Hayır! On beş yıllık kısa bir deneme göstermiştir ki Türk kadını, zekâ ve kabiliyette, aynı toprakta yaşıyan kadınların hepsinden üstündür.

Kadının, umumî hayattan uzak yaşaması, yalnız kadın için değil, Türk camiası için de, her geçen dakikası telâfi kabul etmez bir zarar, bir felâketti. Türk erkeği, bu zararı, bu felâketi görmüyordu.

Bu, kadınsız cemiyet topal, kötürüm bir cemiyetti; zarar görmediği saha kalmıyordu. Fakat bu topal, kötürüm cemiyetin zararına, akalliyetler istifade etmekteydiler.

Bu binbir zarardan bir tekini ele alalım: San'at!

Bilhassa, tiyatro sanatı!

Türk kadını "sahneye çıkamıyordu„ "sahne„de, Türk kadınının yerini, Ermeni, Rum, Musevi kadınları alıyordu.

Tiyatro, güzel konuşmayı öğreten bir mekteptir. Fakat bozuk şiveler, "sahne„ de Türk dilini yaşatmıyor, öldürüyordu. Bu bozuk şivelere rağmen, "sahneye çıkabilen„ kadınlar, artistliklerinden övünüyorlardı.

Zavallı Türkçenin, onların ellerinden ve dillerinden çekmediği işkence kalmamıştır.

Böyle anormal vaziyetlerin ne hazin tecellileri vardır. Türkçenin çektiği bu işkencelere ses çıkarılmak şöyle dursun, "artistliğe hürmeten„! göz yumuluyor, hattâ takdirle bakılıyordu.

Türk kadınının ilk defa sahneye çıkması, memlekette, gürültülü bir hâdise, adetâ bir skandal olmuştur. Bu da, yeniliğe doğru adımlar atıldığı iddia edilen bir devrin geri zihniyetini gösteren acıklı bir vesikadır.

Türk kadınının sahneye çıkamaması sanat için bir ziyandı. Gelgelelim, sahnenin ziyanı bu kadarla da kalmıyordu.

"Tesettür = kaç göç„ heyulâsı, eser yazılmasına da mâni oluyordu.

Eser yazmak kabil değildi. Çünkü, sahnede görünecek şahısların biribirleriyle akraba olmaları, biribirlerinden "kaçmamaları„; arada, hiç olmazsa, bir "süt bulaşıklığı„ lâzımdı.

Saraylarda sürülerle gözdeler, "padişahlara„, "şehzadelere„; konaklarda sürülerle cariyeler, "paşalara„ "beyefendilere„, "efendi hazretlerine„; tekkelerde sürülerle mürideler, "şeyh efendilere„, "baba efendilere„, "namahrem„ değillerdi.

Fakat, "tesettüre ademi riayet„, halk için "günahı kebair" dendi. Bu, tiyatro yazmağı düşünmek gafletine, düşen muharririn, elini kolunu bağlıyordu.

Dramlar, komediler, hep aile içinde, hısım akraba arasında geçiyordu.

Her cemiyetin, gizli ve kirli tarafları da vardır. Tiyatro, bunları ortaya döker. Bu, her cemiyet için lâzım ve faydalıdır. Fakat eski cemiyetin anormal vaziyeti, tiyatroda, ancak aileyi gösterebildiği için, bütün kirler, aile içinde gösteriliyordu. Hep akraba çocukları sevişiyorlar; hep akrabalar, hepsi de biribirlerine yakın, kanla bağlı insanlar, biribirlerini dövüyor, öldürüyorlardı.

Bu, daha çirkin, daha ayıptı. Ve bu çirkinliği, ayıplığı, kimse görmüyordu. Tiyatronun, medenî bir cemiyet için, alelâde bir eğlence olmaktan ziyade, medenî ve ruhî bir ihtiyaç olduğunu iddia edenler bile, bu noktaya dokunmuyorlar, belki de dokunmağa cesaret edemiyorlardı.

Bu yüzden, tiyatro sanat eseri ve tiyatro muharriri de yetişemiyordu.

Bu ağır şartlar, daha doğrusu imkânsızlıklarla çırpınan Türk kadını da, Türk sanatkârı da, kabiliyetini gösteremiyor ve çok acı ithamlar karşısında boyunlarını büküp susmaktan başka birşey yapamıyorlardı.

Bu, mağlûbiyeti açıkça kabul etmekten de başka birşey değildi.

***

Fakat, "O„, Türke kabiliyetsiz olmadığını göstermek, eşe dosta anlatmak imkânını verdi.

Bu gün, yarın ve daha çok uzak yarınlarda, Türk kadını, Türk sanatkârı, "sahnede„, bir muvaffakiyet gösterecek olursa, "O„ nu hatırlamalıdır:

— Eğer, "O„ olmasaydı, ben bu muvaffakiyeti kazanamıyacaktım. Bu muvaffakiyetimi, "Ona„ borçluyum! Çünki bu, "Onun„ mavaffakiyetidir.!

Demelidir.. ve diyeceklerdir.

ATAMIN DESTANI

Ebet ayağıma düşmüş, ezel selâma durur:
Dehâsı arşı kapatmış, cihana gölge vurur.

Çelik bakışları bir yıldırım iradelere,
Gözünde sonsuz olan gök getirdi arşı yere,

Dönerdi çevresi üstünde sulhtan âlem,
Barış cihanına mihver elinde şanlı kalem.

Dehâ, dilinde söz olmuş, hahikatın özüdür;
Kılıç elinde, o hakkın kesip atan sözüdür.

Zamana sığmadı geçti ulaştı atiye,
Elinde tarihi tutmuş: yarattığım bu! diye;

Küçük işareti geçmiş kurunu canlattı,
Kurun içindeki Türk ırkı hale can attı,

Bu mucizeyle dirilmişti bekleyen ölüler,
Preistuar dile gelmişti fışkırıp yer yer.

Cihana göstererek ırkının esaletini,
Yarattı işte o kandan bugünkü milletini.

Ne inkılâpları gördük, ki harikayla dolu;
Eliyle âleme gösterdi en şerefli yolu.

Önünde şark ile garbın döküldü saygıları,
Şimal cenup onu görmüş cihanda bir tanrı.

Dehâsı âleme sığmaz, bekaya çarpardı,
Bu kâinat, o geniş ufka karşı pek dardı;

Tahammül etmiyen acziyle madde, kudretine,
Yanup, tükendi, yakan, kül eden o şöhretine..

Turan, önünde bütün dağlarile sarsıldı,
Yüz asrı dolduran ecdat secdeler kıldı;

Duyuldu gökte bütün kamların ilâhileri,
Bütün ilâhları Türkün eğildi, öptü yeri;

" Atam, Atam !... „ diye ruhlar fezade inlerken
Büyük Atayla beka oldu... Ah, pek erken,

Karardı gözlerimiz, söndü ruhumuzda ışık,
Sabahı olmıyacak bir geceyle sarsıldık:

Ümidimiz uçurum, ruhumuzda bir yangın,
Yıkıldı beynimiz üstünde arşı Allahın.

Yanan yüreklerimiz hıçkırıkla can veriyor,
Değil bu gözyaşı, her an hayatımız eriyor.

Bu varlık üstüne çökmüş yakan, ezen kara yük,
Neden bu millete kıydın bu yolda, ah, Atatürk !

Bugün bekaya da hâkim tanrısal kılıcı,
Bu tanrılaşma fakat Türke en unulmaz acı.

Yakışmıyor sana tabutu köhne dünyanın,
Doğan güneşte taşınsın tükenmiyen sanın;

Doğan güneş gibi Türkün ilâhısın, ATATÜRK,
Ebet önünde kan ağlar, ezelse boynu bükük!

Silindi benliğimiz, varlığında kaybolduk.
Özel liyakati attık, seninle hep dolduk,

Gönülde, gözde, yanan beynimizde sen varsın,
Bulutta rahmet olsun, güneşte parlarsın;

Vatan ufukları üstünde kudretin ne büyük,
Cihanda Türk ile daim hayattasın, ATATÜRK!

A. İsmet Ulukut

ATATÜRK Ölmez

A. Ş. ESMER

10-11-1938 sabahı neşredilen kısa bir tebliğ Türk milletini derin bir yas içine atmıştır. Atatürk ile ölüm sözlerinin bir araya gelebileceğine düne kadar ihtimal vermemiştik. Her fanî insana mukadder olan bu âkıbetin yaklaşmakta olduğunu bildiren doktor raporlarını okudukça yüreklerimiz sızlıyordu. Fakat Atatürk ölmez ve ölemez diyorduk. Atatürk ölmemiştir. Fanî olan bir hayattan ebedî olan bir hayata intikal etmiştir. Tarih sayfaları karıştırılsın: Mensup olduğu millete ve insanlığa Atatürk tarafından yapılan hizmetlerin yüzde birini yapmış olan hangi adam vardır ki ölmüştür ? Hayır; Atatürk ölmez ve ölemez. Çünkü bir milleti diriltmiş ve o millete ebedî hayat vermiştir. Millet yaşadıkça, Atatürk de yaşıyacaktır.

Atatürk bu milletin mukadderatını ellerine aldığı zaman, vatan istilâya uğramış, Türkün hayat hakkı bütün dünya tarafından inkâr edilmişti. Müstakil bir devlet, mamur bir memleket arasında hür ve mukadderatına hâkim bir millet rüyasını ancak o, ancak Atatürk gördü. Bundan sonra da bu rüyanın hakikate inkılâbı için proğramla çalışmıya başladı. Samsun'a çıkış, Erzurum kongresi, Sıvas kongresi, Ankara'da devlet kurma, Millî mücadele Zafer, Lozan, Cumhuriyet, İnkılâp. Bunların her biri bir adamın ismini tarihte ebedîleştirmek için kâfi derecede ehemmiyetli ve şumullü başarıdır. Atatürk, askerî ve siyasî sahada, diplomasi ve inkılâp sahasındaki bu başarıların hepsini tahakkuk ettirmiştir. Atatürk, parçalanmış bir memleket bulmuştur: Müreffeh bir vatan bırakmıştır. Meyus ve dağınık bir halk kütlesi bulmuştur: Toplu bir millet bırakmıştır. Atatürk, tarihte hiç kimseye nasip olmıyan bu başarılarının sırrını, Türk milletine olan sarsılmaz itimadında görmektedir. Milletin benliğini, uzun, çok uzun tarihi içinden çıkarıp da ona öğreten gene Atatürk'tür. Bugün siyasî, iktisadî ve kültürel hayatımızın hangi safhasına bakarsak bakalım, orada Atatürk'ü görürüz. O, evvelâ istiklâlini kazandırmak için milleti zaferden zafere götürdü. İstiklâlini temin ettikten sonra devlet teşkilâtını kurdu. Ona alfabesini verdi. Tarihini öğretti. Ve istikbalde yürüyeceği yolun istikametini gösterdi. Bu yol, Cumhuriyet Halk Partisinin artık devlete malolan altı umdesiyle işaret edilmiştir.

Atatürk'ün manevî varlığı daima yolumuzu aydınlatacak bir nur halinde bizimle beraber olacaktır. Şefimiz bize kıymetli bir vedia bırakmıştır. Türk milleti, şuurla ve disiplin içinde onu, işaret ettiği yoldan işaret ettiği hedefe doğru götürürken, Ata'sının daima yanıbaşında olduğunu hissedecektir. Atatürk ölmez.

ATATÜRK ve KÖYLÜ

Atatürk'ün Ankaradaki çiftliği makine ile sürülür. Bir gün kendisine, sürülmüş araziden bir kısmını, bir köylünün kendi tarlası imiş gibi, tohum atıp kapadığını haber verdiler.

Atatürk yolda bu adama tesadüf ederek sordu :

— Bu toprak senin mi ?

Kendisini bundan önce görüp tanımamış olan köylü cevap verdi.

— Hayır !

— O halde ne hakla ekiyorsun ?

— Atatürk bizim babamız değil mi ? Elbet ekerim.

●

ATATÜRK ve MİLLET

Bir gün Atatürk'le beraber bulunanlar şiir ve edebiyattan bahsediyorlardı. Hazır bulunanlardan bazıları zemin ve zamana uygun, nükteli mısralar okudular. Atatürk şiir bahsini Fuzuli'nin şu beytile kapadı :

Canımı cânân eğer isterse minnet canına,
Can nedir ki anı kurban etmiyem canânıma.

Güzel millet, ne büyük âşığın var!

ÖLÜMÜ "O„ da YENEMEDİ!

Fakat Mustafa Kemalin yenmiye tenezzül etmediği ölüm, Kemalizme ebediyen mağlûp olmuştur ve olacaktır.

Yazan : Naci SADULLAH

Ölümü o da yenemedi; fakat ölüm bile onun huzuruna, tıpkı bir uşak gibi divan durarak girdi. Ve herkes emindir ki, son otuz yıllık dünya tarihinin hiç bir asil kavgasından sakınmıyan Gazi Mustafa Kemal, ölüm kadar sefil bir düşmanla döğüşmeğe tenezzül etmediği için öldü.. ve bu yüzdendir ki, Dolmabahçe sarayından kazandığı şerefsiz zaferin gururile değil, uğradığı ağır hakaretin hicabile çıkan ölüm; asırların kirini taşıyan hırpanî entarisile, kör ve paslı tırpanile áramızda, suratına bile tükürülmiyecek derecede biçare ve meczup bir dilenci yüzsüzlügile sürünecek !.

Ölümü o da yenemedi; fakat ölüm, onun büyük huzurunda o kadar küçük düştü ki, artık ondan korkmuyoruz.

Evet, ölümden korkmuyoruz. Hattâ bizi, Atamızı elimizle tutmak ümidinden ebediyen mahrum bıraktığı halde, ölüme karşı duyduğumuz hislerin arasında korkunun yeri kalmamıştır. Biz ölümü, Atatürkün kendi kararile ihtiyar ettiği uzun bir istirahat sayıyoruz. Ve hiç şüphemiz yok k o, bu uzun istirahati, müsterih geçireiceğinden emin olduğu için ihtiyar etmiştir !'

Ve eminiz ki Atatürk, Büyük Kemali, hayatın bu sonsuz kavgasından kendi iradesile terhis ederken, Kemalizmin ebedî payıdarlığına güvenmenin, inanmanın huzurunu duymuştur.

Ölümü o da yenemedi fakat Mustafa Kemalin yenmeye tenezzül etmedigi ölüm, Kemalizme ebediyen mağlûp olmuştur ve olacaktır.

Atatürkün ömrünü dolduran her zafer, bize bir bayram halinde miras kaldı. Atatürk, bayramlarla doldurduğu bu tarihin temeli degil, mimarıydı. Hiç bir iktisadî fırtına, hiçbir içtimaî kasırga veya hiçbir siyasî zelzele, bu mukaddes binadan tek taş düşürmeğe muktedir olamıyacaktır. Çünkü, buna göğüs germek için, icabında, kanını, ve etini harç yerine harcamaya azmetmiş tam on yedi milyon, genç, dinç amele var.

Bu yüzdendir ki, şu anda yüreklerimizi korkunç zindanına hapseden sonsuz ıstırabın mayası, hiçbir endişeyle, hiçbir korkuyla, hiçbir şüphe ile kirlenmiş değildir.

Istırabımız, tarihimiz kadar temiz, ve istikbalimiz kadar engindir.

Gözlerini dünyaya müsterih olarak kapıyan adam, gözlerimizi, mesut bir dünyaya açmış olan adamdır.

Şimdi gözlerimiz yaşlı, fakat açıktır. Yüreklerimiz viran, fakat yurdumuz mamurdur. Kalplerimiz karanlık, fakat dimağlarımız aydınlıktır.

Atatürkten şahlanmanın, icabında her çeşit kavgada kazanmanın, icabında yaşamasını, ve icabında ölmesini bilmenin bütün sırlarını öğrendik.

Fakat, o, bu on dokuz yıl içinde, bize yalnız bir tek şey öğretmedi: Istırap çekmek !..

Ve bunu öğrenmemiş bulunduğumuz içindir ki, onun acısı, yüreklerimizi, hiç alışmadığımız bir zehir gibi sızlatıyor!

Atatürk... Biz, senin payansız şefkatinle şımarmış tam on yedi milyon evlâdın: birdenbire babasız kalmanın bütün öksüzlüğile ağlıyoruz ! *(Tan)*

O Ölünce

Şişli Terakki Lisesi 267 FARUK

Karanlıklar! Siz konuşunuz. Bağırın, haykırın. Hürmüz! Hakikaten varsan meydana çık. En fecî fenalıklarını, en gaddarca zalimliklerini büyük bir kin ile yap. Biz bugünün karanlıkları içinde seni ne göreceğiz, ne de yaptıklarını görebilmek için bitkin başımızı kaldırmak için zorlayacağız.

Ey fenalıklar ilâhı! Yırt, parçala, kan em, beşeriyeti mahvet, hattâ istersen, elinde ise bütün âlemi durdur. Ne yapabilirsen yap, en fena kötülüklerini en katî hareketlerinle tamamla. Ellerimizi kaldırabilirsek seni alkışlarız.

Karanlıklar! Bu gündüzü kaplayınız. Yeter artık, gözlerimiz kamaşıyor. Güneş! Bat. Seni görmek istemiyoruz. Git, bir daha Anadolu dağlarının arkasından yükselme.

Birşey göremiyoruz. Karanlıklar : Gündüzümüzün fenerlerini alınız.

Allah, varlığına inandığımız Hâlik! Senin için de karanlıklar istiyoruz. Karanlıklar önümüzü kaplasınlar ve seni görmiyelim. Esrarengiz mefhumunu bize, iyilik yapan bir varlık diye anlatmışlardı. Bunu teyit etmek için de sen bize bir peygamber gönderdin. Onun meşalesinde yolumuzu görmüştük, hayatımızı anlamıştık. Bu meşale : bize yalçın kayalarla çevrili çukur Ergenekondan Alpların karlı zirvelerine kadar uzanan hayatımızı anlatmıştı. Ve nihayet bu yoldan yürümeğe başlamıştık. İlk adımımızı attık, yarısını aştık, hattâ yolumuzun sonuna yaklaşmıştık.

Fakat neden? Söyle. Ne için bu meşaleyi söndürdün? Boşuna uğraşma. Kuvvetlisin, fakat onu alamazsın. O, çoktan bizim kalbimizdeki boş kalmış müşahhas ilâhların tahtına oturmuştur.

Ne çare! Birşey yapamadınsa da elimizdeki meşaleyi söndürdün. Bunun hesabını sormak : biraz fazla cüretkârlık olsa bile, senden bu hakkı istiyeceğiz. Hani hayat dağıtıyordun? Hani dünyayı sen yaratmıştın? Pek iyi, bunları kabul ettik. Fakat neden en kahraman soyuna uzattığın hayatı geri almak istiyorsun? Söyle! Buna sebep ne?

Boşuna uğraşma. Peygamberlerini toprağa gömdün. Kimse ses çıkarmadı. Mazlumları zalimlerin pençesine attın, insanlar sana gene Hak diye taptılar. Ve nihayet onyedi milyon insan vücudunun en kıymetli uzvunu kopardın. Buna da aynı tevekkül ile boyun mu eğeceğiz? Hayır. Senden hesap soruyoruz. Neden cevap vermiyorsun? Bir işkence yaptın, Türkün halini görüyorsun. Eğer biraz tanıttıkları gibi isen hiç olmazsa ağla. Dünyada artık seller, tufanlardan başka birşey görmek istemiyoruz.

Onu kıskanmıştın. Çünkü o, adım adım sana yükseliyordu. Sen bu kutsal yaklaşışı çekemedin. Bunu biliyoruz. Haklı görünmek için bize asırlardır dayandığın tabiat kanunlarını gösterme. Kulaklarımızı tıkadık ve gözlerimizi siyah matem bezleri ile bağladık.

Seni görmemek için, kalbimizi dinlemek ve onu duyabilmek için karanlık istiyoruz. Karanlık kalplerimiz onun mezarı oldu.

Yeter artık. Fazla konuştuk. Bizi rahat bırak. Meşalemizi söndürdün, fakat biz arkamızdaki yolun ışıkları ile önümüzü görebiliyoruz. İlerliyeceğiz.

Türk ırkının böyle haykırdığı için cezası nedir? Ne ise onu ver. Daha azını istemiyoruz. Kız ve kırbacını şaklat : Yurdumuz yıldırımların ile delinsin. Denizlerini kudurt : sahillerimizi parçalasınlar. Elinden ne gelirse yap. Hattâ kıyametini kopar. Gene, bizim gözlerimizde korku emareleri görüp galibiyet kahkahanı atamazsın. Sana gözlerimizi kapadık. Karanlıklar içindeyiz.

Artık hayat kanunlarını değiştir : Güneş onun mezarı üzerinden yükselsin. Mahtapta onun kutsal ruhunu bulalım. Rüzgârlar onun kokusunu getirsinler. Dalgalar sesini hatırlatsın. Durgun sularda, onun aksetmiş hayalini görelim. Musiki onu terennüm etsin. Ve camilerinin kubbesi onun mezarına çevrilsin.

Onun her anılışı senin kutsal varlığını rencide edecekse, bunun müsebbibi sensin. Türklere ve insaniyete gücenme.

Biraz cüretkâr konuştuk galiba, fakat affet. Senden sonra onu tanımıştık, Onun varlığında senin benliğini hissediyorduk. Affet.

ATATÜRK MİLLÎ BİR MEFHUM OLARAK DAİMA YAŞIYOR VE YAŞIYACAKTIR

Vazan : Ali Naci KARACAN

Türk milleti, dün, canevinden vurulmak suretile tarihinin en derin acısını duydu : Atatürkü kaybettik!

Cumhuriyetin on beşinci yılından evvel geçirdiği buhranı, bütün askerî ve siyasî hayatında olduğu gibi, büyük bir mücadele ve aksülâmel kabiliyeti ile silkip atması, millete, korktuğu felâketin gelmiyeceği, gelemiyeceği ümidini vermişti. Fakat ne çare ki, meşum hastalık, vahim seyrini takip etti ve dün sabah, saat 9 u 5 te, Atatürk, dünyaya gözlerini kapadı. Onunla beraber bütün Türk tarihinin en büyük yaratıcısını, Türk milletinin en büyük kurtarıcısını, Türk vatanının en kahraman evlâdını kaybettik.

Bu suretledir ki, dün sabahtanberi Türk vatanı, Türk tarihinde ne görülmüş, ne görülebilecek en derin mateme boğuldu. Ana, baba, zabit, asker, hoca, talebe, ihtiyar, genç, 18 milyon insanın onun ölümünü duyduğu andanberi, hiçbir kimse için akıtmıyacağı en aziz yaşlarını dökerek ağlaması, onun mukaddes havasıyle nasıl meşbu olduğumuza ve onun ne derece içimizde bulunduğuna, millet mikyasında ve bütün insaniyet tarihi imtidadınca görülmemiş bir misaldir.

***

Fakat, Atatürk ölmemiştir. Ölen fanî maddedir. Ebedî Atatürk içimizdedir ve daima yaşıyacaktır. Her girdiğimiz yerde onun resmi, her okuduğumuz kitapta onun sözü, her geçtiğimiz yolda onun eseri, yarattığı memleket ve kurtardığı millet halinde bizde devam etmektedir. Kim Atatürke öldü diyebilir? Atatürk şu veya bu insan değildir ki, ölebilsin? Atatürk bir millî mefhum idi ve bu derece bir millete malolmuş bir millî mefhum ise, ancak ebedî olabilir.

Asîl milletimizin bu derece derin bir teessürü bu kadar yüksek bir vekarla izhar etmesi ve en büyük keder içinde en küçük nevmidiye düşmemesi, işte, hep o millî ve ezelî mefhumun kendinde devam ettiğine ve Türk milletinin varlığı boyunca, ebediyete kadar devam edeceğine iman etmesindendir.

***

Atatürkü kaybettik. Fakat kendisi içimize ve bütün yurt havasına daima hâkim ve eseri dipdiri ayaktadır. Atatürkün en büyük eseri Cumhuriyet ve ondan daha büyük eseri ise yirmi sene içinde o Cumhuriyeti gözleri açık gitmiyecek şekilde emanet edebileceği bir milleti yaratması ve kurduğu rejimi koruyacak şekilde hazırlamasıdır.

Bazıları soruyorlar : Atatürkün vasiyeti var mı? Atatürük herhangi bir fânî değildir ki, şu veya bu şekilde bir vasiyeti olabilsin. Onun vasiyeti, yarattığı eserin muhafazasında en büyük temel olan Teşkilâtı Esasiye Kanunudur. Teşkilâtı Esasiye Kanununun tatbikine nezaret vazife ve mesuliyetini almış olan müessese ise millet müessesesi, Türkiye Büyük Millet Meclisidir.

Atatürkün tutulacak yol olarak bize gösterdiği yol, Teşkilâtı Esasiye Kanununun legalite yolu olduğuna ve bunun tatbikini temin edecek millet te bulunduğuna göre, Atatürk gözlerini hayata kapayınca, takip edilecek hattı hareket dahi yine o büyük adam tarafından ölümünden evvel ve bir gün ölebileceği düşünülerek çizilmiş demektir.

İşte yine Atatürkün bir büyük eseri olan o Teşkilâtı Esasiye Kanunu mucibince bugün Millet Meclisi içtima edecek ve o kanunun emri veçhile reylerini kullanarak Atatürkü istihlâf edecek yeni Türkiye Reisicumhurunu seçecektir. Bu intihabı müteakip, Millet Meclisi kimi intihap ederse, devlet kanunlarının ve kuvvetlerinin kendisine tevdi edileceği tabiidir.

Binaenaleyh, Büyük Atamızı kaybettiğimiz bu elîm günlerde, onun bize daima tekrarladığı vazife emirlerine itaat ederek ve ona sadık kalarak, tutacağımız yol, emrile esasen çizilmiştir :

1 — Daima normal yollardan gitmek.

2 — Dahilî ve haricî sulhü, sükûnu eskisi gibi muhafaza etmek,

3 — Devletin normal şekilde yürümesini ve inkişafını temin etmek,

İşte Atatürkün bize her vesile ile bildirdiği vasiyetleri bunlardır. Bunları tatbik için de, Büyük Millet Meclisinin hem kâfi kanunî salâhiyetleri, hem de o salâhiyetleri tatbike kâfi kuvvetleri vardır.

Binaenaleyh, büyük milletimizin bu millî matem günlerinin yine bu büyük milletimizin en yüksek millî şuur üstünlüğünü göstereceğinde hiç şüphe yoktur.

Atatürk ölmedi. O, bütün millette yaşıyor ve bu suretle bütün yarattığı eserler de onlar tarafından millete emanet edilmiş bulunuyor. Yine onun eseri olan asîl Türk milleti, kahraman Türk ordusu, yarattığı gençlik, Cumhuriyet rejiminin ve Türk vatanının yenilmez bekçileridir.

Atatürkü kaybettik; Türk milleti sağ olsun!

Millet ayaktadır ve taziz, takdis o büyiik Ataya ki, bu milleti, eserini kendisinden sonra da devam ettirecek şekilde hazırlamıştır.

(Bugün)

İZİNDE..

Hey dünya! Yeryüzü! sarsıl yarıl, çök.
Neysen bugün göster: Delin, boşan, gök,
Kendini yere çal, parçalan tarih.
Ey Timur, Attilâ, Yıldırım, Fatih,
Alpaslan, İskender, Cengiz, Napolyon!
Ey evelce ölen yüzlerce milyon
Kâfi değil gökten muhayyel tavaf:
Kalkın mezarlardan, toplanın saf saf;
Doğrulun: gelen eşsiz bir kahraman,
Doğrulun: geliyor en büyük insan...

●

O, başburcumuzdu; biz tek hisardık;
Onunla kurtulduk, onunla vardık:
Onunla yaşadık, güldük onunla.
Biz, on yedi milyon, öldük onunla;
Bütün ışıkları götürdü gurup.
Ve birden hepimiz tek adam olup,
Tutabilmek için onun yerini
Daha yükseltmeye baş eserini
Bir anda dirildik onyedi milyon.
Ha Atatürk ha Türk: Yoktur ona son.

●

Kaç yıldır Türkçeydi Tanrının dili:
İnsana ne ilâh ne de sevgili,
Ne de ana - baba aratıyordu:
Her an yaratıyor, yaratıyordu,
Birlikti gönüller ona iymanda,
O ateş yanardı her damla kanda.
Yolumuzda öncü, ışık, hızdı o,
Elimizden tutan babamızdı o.
Ana şefkatiyle seven ilk erdi,
Damarlarda kandı gözlerde ferdi,
Tekdi, hepimizdi, bizdendi, bizdi;
O bizim başımız, herşeyimizdi..

●

Ecel, alçak ecel; ne yüzle kıydı
Fani olmasaydi o da Tanrıydı:
Gerçi et - kemikdi onun da tışı
Amma semalara denkdi bakışı,
Saçları alevdi, ruhu alevdi.
Bütün dünya onu tanıyıp sevdi,
Dünya baştanbaşa ona hayrandı;
O eşi bir daha gelmez insandı.
40.000 yıldanberi aranan sancak...
Ağlar bir babanın ardından ancak.
Bir - iki çocuğu nihayet beş - on;
Biz şimdi öksüzüz on yedi milyon,
Kadın - erkek, yaşlı - genç, çoluk - çocuk,
Her göz kan içinde, her beniz uçuk;
Hıçkırık boradır, seldir gözyaşı;
Bugün yere eğik her Türkün başı..

●

Ağartan tek ışık bu karagünü
Senin aziz başın sadık İnönü;
Sen seslendin, ondan doğruldu başlar;
Diyordun: "Biz varız, biz; arkadaşlar.
Ata, kanda yaşar, gönülde yaşar;
O gitti, Türklük var, Türklük; Türklük var!
Ruhumuzda inan, gözümüzde yaş,
Acıda tek kalbiz, ödevde tek baş;
Milyonlarca adım, tek hedef, tek iz;
Onun davasının iradesiyiz.
Eskisinden daha şuurlu, zinde,
Senin ardındayız, onun izinde...

Behçet Kemal ÇAĞLAR

MUKADDES ATATÜRKÜN ALTIN DEVRİ

Yazan: Vâ-Nû

Ne mesut millettik, ne büyük mateme gömüldük.

Hastalığına dair en mübhem şayialar çıktığı gündenberi, evlerimizde konuşuluyordu:

— Hayatımın yarısını ona verirdim.

— Hayır, hepsini; ve derhal.

— Kabil olsa...

Sabahları kâbuslu uykularımızdan uyanır uyanmaz, hasta yattığı Dolmabahçe sarayının üzerindeki bayrağa gözlerimiz çevriliyordu: Yarım değil; tamam asılmış. Rahatlıyorduk:

— Yaşıyor.

— Tek yaşasın da, çalışmasa bile onun nefes alması bize yeter! diyenler oluyordu.

Dündenberi işte unulmaz acılara gömüldük. Ulu matemi dar havsalamıza sığdıramadığımız için midir, yoksa ruhunu ayrılmaz şekilde millî ruhumuza kalbolmuş hissettiğimizden mi, Onu ölmemiş, ölmez, ve hiç bir şeyi değişmemiş, değişemez görüyoruz.

Bununla beraber, evinden yeni çıkmış bir kadın, mezar sükûtu içindeki tramvayda birdenbire silkinerek, soruyor:

— Bu bayraklar?... Niçin yarım asılmış ?...

Biletçi, birşey söylemeden nemli gözlerini önüne iğiyor ve kadın felâketi böylece anlıyarak bir feryad koparınca, tramvay arabası birdenbire, sarî hıçkırıklarla, feryadlarla matem evine dönüyor.

Susarak zehirini içine akıtanlar mı daha mustarib, baygınlık nöbeti geçirecek derecede hislerini izhar edenler mi? Ömürlerince gözlerinde yaş görünmemiş koca erkekler, gizlenerek çocuk gibi ağlıyor.

Bize bahşettiği mesud hayatın zerresinden Onun matemile dolu bir uçuruma yuvarlandığımız için, bu ânî tenakuz, yasımızı başka hiç bir kederle ölçülemiyecek kadar azametli bir hale getiriyor.

Asıl büyüklük, millî matemimizin vakarındadır; bu kara günde bile, Onun büyük eserine milletçe ebediyen devam etmek, azmimizdedir. Atatürkün fiilî eseri olan Türkiye cumhuriyetini, Kemalism ülküsünü hiç bir sarsıntıya uğratmaksızın, Onun ALTIN DEVRİNDE olduğu gibi, nifaksız, şikaksız sürüp götürmek; Onun başladığı işleri tetviç etmek ahdimizdir.

Onun "tarihteki en şanlı millet" diye tesbit ettiği ve bataklıktan çıkararak en müterakki memleketlerle bir nesil içinde yarıştırdığı Türk milletini, istikbalin de rakibsiz ihtişamlı bir milleti haline koymak, - Onun yarattığı sevgili kelimelerle söyliyelim - ulusal ülkümüzdür. Bu yeni devleti, - ilk reisi ebediyete daha dün intikal etmiş olan bu ezelî Türkün ebedî cumhuriyetini, - tarihin hiç bir rejimine nasip olmamış pürüzsüzlükte bin senelerce yaşatmak, Onun kurucusuna, bizim kurtarıcımıza karşı en küçük, en naçiz, fakat katiyen zarurî bir vazifemizdir.

Atatürkün, Türklüğe mezcolmuş kudsî şahsiyetine karşı hürmetimizi ancak bu suretle yüzümüz kızarmadan eda edebileceğiz.

●

Ata'ya Ağıt

Yazan: Fahri ECEVİT

Türk, Ata'sını: yirmi yüzyıl, en büyük adamını kaybetti. Kazanan sonsuzluktur, Âtatürk oraya göçtü.

Maddesinin içinden taşan büyük adam aramızdan akıp gitti. Onun azametli ruhu artık çerçevesiz: Zamanına sığmıyan Atatürk mekânın da dışına çıktı...

Bizi kurtaranı biz kurtaramadık... Ebediyetin ona iştiyakı bizim ona olan aşkımızdan daha kuvvetli imiş: Elimizden çekti aldı. Atatürk'ü kendi irtifaına çıkardı. Özü boşalan dünya bir kabuk gibi yuvarlanırken onunla dolan âlemin hacmi ve ağırlığı arttı. Atatürk sonsuzluğu da büyüttü. Ölüm bile onunla büyüdü.. ölümün bile göğsü, O içine girdikten sonra kabardı. Şimdi ölüm bir çukur değil, bir zirvedir: Ona bakarken yüzümüzü toprağa çevirmiyor, başımızı gökyüzüne kaldırıyoruz...

***

Ölüm insanlara yakışan bir sondur.. sen insandan üstündün. Öldüğüne inanamıyoruz... Ölen, nasıl içimizde bu kadar diri kalır? Vücut biçiminde maddeleşmiş örneğin tekdi. Onun toprak almış olabilir. Ancak manevî varlığın bütün Türkler sayısınca çoktur. Hepimizin içinde ayrı ayrı varsın... Seni oradan koparmak için milyonlarca ölüm göğsümüze saldırmalıdır. Buna ölümlerin sayısı ve gücü yetmez, çünkü senin milletin ölmez Atam...

***

Bulanık gözlerimizin pınarında kızarmış bir sızı, kırık yüreğimizin ucunda tutuşmuş bir acı.. boynumuzu büktük onu arıyoruz... İçimizde var, bunu biliyoruz, sevgisinin doyulmaz tadıyle yutkunuyor, hasretinin dinmez sızısıyle burkuluyoruz.. Demek ki o içimizde.. Lâkin dışımızda bulamıyoruz... Atamız acaba orada mı diye toprağa bakıyoruz. Milyonlarca göğüs eğildi, yere düşen gönlünü arıyor... Atam sen neredesin?

Gözlerimizin soluk feneri toprağın karanlığı içinde dönüp dolanıyor! Seni köşelerde bulamıyoruz, karanlık çok fazla Atam, gölgeni seçemiyoruz..

***

Seni maddenin piştiği kara pota içinde boş yere aradık, sen madde değil, enerji, sen gölge değil, ışıktın Atam...

Sen, büyük mahrekinin ufak bir parçası içimizden geçen bir güneştin. Yolunun kısa bir bölümünde bize yanaştın, dokunup geçtin, ardında yanmış yüreklerimizin kıvılcımını bırakarak gene göklere ağdın Atam...

Sana bakan gözler kamaşır, kimseler sana baş kaldıramazdı. Işığın üstümüze vurdukça içimiz aydınlık, yüreğimiz sıcak kalırdı. Bizi gündüze alıştırdın da hangi mevsime göçtün Atam?..

***

Her savaşta ardına toplanır beraber dövüşürdük... Bu son savaşa yalnız gittin, bizi sağlığa bağlayıp, ölüm saldırısına büyük göğsünü tek başına gerdin... Bize yürü dedin koştuk, kal dedin duruyoruz Atam...

Sağlığında senin için ölmeğe can atanlar, bugün gene senin emrinle yüreklerine diktiğin inanı devirmemek için ölmemeğe can atıyorlar: Dimdik ayaktayız Atam... Büyük ruhun baş ucumuzda gülümsüyor.. Çatık kaşlarının kudretli yayı üstümüzde geriliyor: Buyruğunun ateşi bizi biribirimize kaynattı, sağken bağladıklarını ölüm yekpare yaptı.

Koca Türk milletini eline almış, onu yeniden yuğurarak Atatürk milleti yapmıştın... Senin iraden içimizde, senin çizdiğin yol önümüzdedir. Sade acı değil and içiyoruz: Buyruğun olacak, Atatürk milleti gösterdiğin yere ulaşacaktır Atam...

Atamızın Karşısında

Yaşadığın an gibi uykunda da güzelsin;
Bugün, altın yerine yakut açmış otağın...
Varım, diye güvenen kâinata bedelsin;
Gün doğuyor gibisin zirvesinden bir dağın!...

Selâm verdik, aksinle gözler ala boyandı;
Hıçkırıklar bir kara dalga olup uzandı,
Gönüller başındaki alevler gibi yandı;
Toprağa en muhteşem kâbe oldu, durağın!...

Şükûfe Nihal

ATATÜRK

— Baba neye ağlıyorsun?

Birbiri ardına kaç kere okuduğumu bilmediğim gazetemi dizlerime bıraktım :

— Baba, neye ağlıyorsun?

Üç yaşındaki çocuğum, masum gözlerini; yaşlı gözlerime dikmiş, cevabımı bekliyordu :

— Atatürk öldü.

Küçük dimağının büyük bir cehdle bir karar vereceğini yüzünün değişmesinden anlamıştım.

Odanın duvarlarına baktı, bana baktı, dizlerime bıraktığım gazeteme baktı :

— Ağlama baba, Atatürk ölmedi.

Düşünmeden söylüyordu ama, belki de doğruydu.

— Atatürk ölmedi mi?

Ben de onun baktığı gibi baktım. Odamın duvarlarındaki İstiklâl Mücadelesine ait birkaç resim, on beş yılın büyük eserlerinden bir iki tanesini gösteren tablolar, önümde duran gazetemin harfleri, dili, portmantoda asılı duran şapkam, sokaktan geçen kadın, hür memlekette hür doğan çocuğum, benim cumhuriyete karşı imanla dolu göğsüm... Bütün bunlar onun eserleri.

***

Yoktan varlık yaratan büyük insanın başarıcı, kurucu kudreti ile meydana gelmiş yapının en küçük çivisinde bile onun ruhu var. O, bir müessirdi. Biz ve bizden sonra gelecekler onun eserleriyiz. Onun eserleri yaşadıkça, o da yaşayacaktır.

Tekrar çocuğuma baktım :

— Baba Atatürk ölmedi.

Cevap verdim :

— Hakkın var oğlum, Atatürk ölmedi ve ölmez.

İSMET HULÛSİ

TÜRKÜN KALESİ

Yaramız derin, acımız büyüktür. Dündenberi biribirimizi teselliye çalışıyoruz. Dünyanın hayranlığını gözbebeklerinde toplamış büyük bir insan kaybettik. O bizim Atamız, babamız herşeyimizdi. Ne Türk tarihi, ne cihan tarihi o yükseklikte bir fevkalbeşer kaydetmedi. Bütün bunlar yerle gök arasında düşünen her milletin ve her ırktan insanın iman ettiği en samimî hakikatlerdir.

Onun şahsını ifade edecek kalemler ne kadar biçare ise, eserini izah edecek dimağlar da o kadar perişandır. Bunu itiraf ederken yalnız bir noktada benliğimizi aydınlık görebiliriz. O, bize öyle bir vatan emanet etmiştir ki: bahar mevsiminin taze gül bahçelerinden temiz ve bugünkü siyaset dünyasının Majino, Siğfrid, Singapor istihkâmlarından kuvvetlidir. O, Türkün yıkılmaz ve zaptedilmez bir kalesi halinde yüreklerimizde yaşadıkça ruhu da sevdiği, medenî seviyeye eriştirdiği milletini mes'ud görerek müsterih olacaktır.

Aziz ölüyü, milletini, vatanını kurtarmak için beyninin fosforunu saçtığı Ankaranın yüksek kalesine gömelim. Etrafını, ülkenin dört bucağından toplıyacağımız çiçeklerle bir cennet yapalım. Onun cehennemden cennet çıkaran bronz başı, o yüksek kaleden yalnız Timurlengin cenk sahrasını değil, yoktan var kıldığı Türklüğün açtığı yolda merdane yürüdüğünü de seyredip şadolacaktır.

BÜRHAN CAHİT

●

SEVGİLİ ATAMA

«Vatanın bağrına düşman dayamış hançerini»
Diyerek; şanlı Ata gıydi hemen miğferini,
Çizmeyi çekti ayağa kılıcı taktı bele,
Zaferin bayrağını pek acele aldı ele.
Müteaddit melikin askeri, ferdi hep düşman..
Hepsini kırdı şükür Türkteki müthiş iman!
Yürüdü Ankaraya kurdu muazzam bir devlet,
Yanına geldi hemen hep sadık olan bu millet.
On beşinci yılıdır tam zaferin işte bugün,
Sıhhatini düşünürdüm Atatürkün ben o gün.
Güzel eğlenti olurken işitildi bir eyvah,
Dediler ki: «Ata ölmüş!» Medet Allah bu sabah.
Okudum bir gazete ah yazıyor böyle haber,
Bürüdü kalbimi ateş ile matemli keder...
Gelin evlâdı vatan biz hepimiz ağlıyalım,
Yaralı kalbimize kanlı kefen bağlıyalım!
Cenneti Âlâda ziyafet çekecektir Mevlâ,
Bekliyor âlemi bâkideki ruhu şüheda.
Atamız doğruca gitti şüheda cennetine,
Bu güzel yurdu bıraktı gençlerin İsmetine!

Saffet ECZACI

Onun Başı Ucunda

Yazan: Sabih Alaçam

Bütün bir şehrin, bu yüzbinlerce insanın bir kasırga, bir umman gibi kabara kabara, dalgalana dalgalana akup gidişleri nedendir? Sabah karanlığından gece yarısına kadar devam eden, heryandan çığlar gibi boyun boyuna Dolmabahçeye inen bu akın niçin, kimin için oluyor? Neden, sırtı iki büklüm olmuş ninelerden, daha gözyaşının, madde halinde teessürün mahiyetini idrak edemiyecek kadar küçük Türk yavrularına varıncaya kadar, herkesin müşterek lisanı yalnız hıçkırık?..

Bir milletin mâşeri vicdanında birleşen, kökleşen sevginin, ıstırap haline inkılâp edeceği zaman, bu kadar umumî ve şamil bir şekil alacağını görmek; ıstırabın, bütün bir millet demek olacağını anlamak, insanı korkutuyor!

Bu korku, Dolmabahçe sarayının içine girildiği zaman, onun fanî vücudunu saran ebedî varlığiyle karşı karşıya gelindiği zaman bir ağlayış, fakat aczi reddeden bir ağlayış, yalın kılıç ihtiram nöbeti bekleyen subayların ve yanan altı okun, altı meş'alenin çerçeveledikleri sahnenin verdiği heyecanla maddeleşmiş, erimiş, âdeta bir lav seline dönmüş gözyaşları oluyor...

Herkes, artık hiç uyanmıyacak, kalkmıyacak olan o mukaddes başın bulunduğu hacle ile gözgöze geldiği zaman, Onu kucaklamak, onu bağrına basmak, onunla beraber kalmak, onun küllî mefhumunun - Türk vatanı gibi - tecezzi kabul etmaz bir cüz'ü halinde ondan ayrılmamak istiyor.

Bu deryalar kadar engin, gökler kadar namütenahi ve onun fani olmayan varlığının içimizde yarattığı kudretle, onun kadar büyük olan matemin haşyetli sükûtunu haykıran bir alev gibi, bağrımda duyuyorum.

Daha ilk ziyaret günü, ona son ihtiram vazifelerini yapmak üzere, kendilerini Dolmabahçe sarayının koynuna atan 200.000 den fazla vatandaşın, ışığa koşan, ışık için kanat çırpan pervaneler gibi, orada kalan manevi hüviyetlerini görüyorum... Onun 1927 de söylediği gibi: «Artık zıl olmıyan, hakikat olan milletin sarayı» ne yazık ki şimdi gözyaşlarının temiz aydınlığı ile, bütün bir milletin elle tutulan ıstırabının realitesi ile yıkanıyor...

Bu ıstırap, bu gözyaşlarının temiz aydınlığı o kadar karadır ki, gecenin ve Boğazın suları içine dalan Dolmabahçe sarayı, halkın bağrına hakkedilmiş nurdan bir kitabe gibidir! Fakat öyle bir kitabe onun ölümünü anlatmıyor, onun gözlerinin yummasını reddediyor, onun fani olmadığını haykırıyor; lâkin kelimesiz ve dilsiz!

Burada konuşan, fertler değildir! Burada ağlıyan, et ve kemiğin halitası olan «vücudu beşer» değildir!

Onu bekliyenler, onun başucunda ihtiram nöbeti ödevini alan subayların söylediği gibi, bütün maddî varlıklarından tecerrüt eden, o mukaddes tabutun alevile seyyal bir hale gelmiş olan, onun ölüme sığmıyan büyüklüğile ürperen çelikten kütlelerdir!

Hilkatın malûm kaidesini tekrara lüzum görmüyorum; insan, doğar, yaşar, ölür. İşte, o, nasıl Türk milletinin mağlûp taliini askerî, siyasî, harsî ve içtimaî zafer ve inkılâplarıyle yenmiş ise, değiştirmiş ise; hilkatin bu lâyetegayyer düsturunu da altüst ediyor. Türk milleti, onun başbuğluğiyle ebediyen yaşıyacak, onun harîminde ebediyen ihtiram nöbeti bekliyecektir!

Her Türk yavrusu, sana ve eserine karşı ayni ihtiram vazifesini yapmakla, ayni yüz ve iç aklığıyle karsına, manevî huzuruna çıkmakla övünecektir.

«Bir Türk, dünyaya bedeldir» diyen sana, tarih karşısında söylüyorum ki ey bütün Türklere bedel olan Atatürk, bize güven ve müsterih uyu...

Çünkü bütün kalplerimizde sen, bütün gözlerimizde sana, Ataya varan «Çankaya» n olduğu halde, bize ve bizlerden sonra geleceklere emanet ettiğin mukaddes vatanımıza karşı, vazifemizin ne olduğunu, senin şuurlu çocukların sıfatıyla biliyoruz.

Sen, bizi bu iman ve ülkü ile hep başucunda görecek, bulacak ve müsterih uyuyacaksın...

ATATÜRK

Yazan: Orhan Seyfi ORHON

Atamız öldü! Şu hıçkıran göğüsler; şu yaşlı gözler, şu yarı inik bayraklar hep onun içindir. Çünkü o, bu göğüsleri gururla kabartmış, bu gözleri sevinçle yaşartmış ve bu bayrakları zaferle dalgalandırmıştı. Bu milletin öz Atasıydı; gönlümüzde babasını kaybetmiş çocukların acısı var!

Atamız öldü! Bu ölümle yalnız büyük bir millet, şanlı bir oğlunu kaybetmedi; tarih, en yiğit kahramanını, insaniyet en yüce dehasını kaybetti.

Kederliyiz, dertliyiz, yaslıyız... Kederliyiz, fakat meyus değiliz; dertliyiz, fakat nevmit değiliz; yaslıyız, fakat bedbin değiliz. Biliyorduk ki, Atatürkün maddî hayatı, bir gün sona erecekti; fakat manevî hayatı sağ kalacaktır; vücudu bir gün yok olacaktı; fakat eseri daima yaşıyacaktır. Onun için ne ölüm korkusu, ne yok olmak endişesi hatıra gelebilir. O eser, ezelden, ebede doğru akıp giden bir millet vebir medeniyettir.

Bu ölüm, onun hayatını bizim hayatımıza karıştırdı. O, bizim varlığımıza kalboldu, biz onun hatırasında yaşıyacağız. Atatürkün ölümü bizi biribirimize sımsıkı bağlıyan bir faciadır. Mukaddes olanı, bin kere daha kutsileştiren bir vâkıadır.

Atatürk öldü! Onun eseri bugün daha kuvvetle yaşıyor. Şimdi bir kütle halinde onun izinde yürüyenlerin arkasındayız. Onun zaferini yapanlar, onun nizamını kuranlar, onun eserini tamamlıyanlar, onun en yakın silâh ve inkılâp arkadaşları sağ olsun!

Atatürk öldü mü demiştim? Hayır, yanlış söyledim; Atatürk ölmedi, ebedî oldu!

Herkesin, her ferdi milletin ruh ve vicdanında şu kanaat sarsılmaz surette yerleşmelidir ki: artık bu millet şunun, bunun hevesat ve ihtirasatını, şan ve şerefini, ağraz ve menafiini tatmin için değil, ancak kendine ait menfaatleri için, kendisine lüzumlu ve faideli gördüğü şeyler için yürüyecek ve bu millet artık ancak bu zihniyetle ilerliyecektir.

Kemal Atatürk

GÜNEŞ BATTI

Hasan ÂLİ YÜCEL

Ufukumuzdan ağır ağır ve ihtişamla çekildi. Sıcaklığı kalbimizde devam ediyor; ışığı hâlâ bizi aydınlatarak.

Onun için yanıyoruz, onunla yanıyoruz.

* * *

Nurdan izi, yüreklerimizde alev alev. Arkasından karanlık bırakmaksızın batan tek güneş, o oldu.

Gözyaşlarım, kelime; hıçkırıklarım donup cümle olmalıydı. Fakat onun gönüllerde sönmiyen âksi, gözlerdeki yaşı, yıldızlar gibi parlatıyor; hıçkırıkları dualar gibi ilâhileştiriyor. Ölümünden bile heybet, muhabbet, kudret duyuyoruz ve hayat alıyoruz.

Ondan geldik, ona gitmekteyiz.

* * *

Şu anda varlığının bütün fanilikleri yok oldu. Onda tam bir ebedîlik yaşamıya başlamıştır. Ufkumuzdan her uzaklaşmasında bize bekanın bir zerresini tattırdı. Ne acı iksir?... Vücudünden kaybettiğini ruhunda kazanarak, kimseye müyesser olmamış âzemetli bir çekilişle, milyonluk bir gönül sahasını kaplıyan göklere yükseliyor.

O, bizim için bir yarı ilâhtır.

* * *

Şimdiye kadar onun için söyleyip yazdıklarımız, onun büyüklüğü yanında ne kadar küçük, ne kadar âciz kalmıştı. Biz onu, onun bizi sevdiği kadar sevemezdik. Herşeyde o, bizden üstündü. Ölümü ile bu eksiğimizi gene kendisi tamamlıyacak. Bundan sonraki hayatımız, ona bağımızı uzatmak içindir.

Onun için doğmuşuz, onun izinde öleceğiz.

●

ATATÜRK

Orhan Seyfi ORHUN

Ellerin üstünde bir tabut değil,
Yerinden oynıyan dağ olmalıydı.
O, bizi bırakıp gitmesin diye,
Gönüller sarılıp bağ olmalıydı.

Ey dağlar, açınız başlarınızı;
Bağrınıza basın taşlarınızı...
Bulutlar, saçınız yaşlarınızı:
Atatürk, Atatürk sağ olmalıydı!

Büyük Ata'ya

N. ARTAM

Koca bir güneşin akşam olmadan,
Dağların ardında sönüşü gibi,
Millete can veren, vatan yaratan
Tanrının göklere dönüşü gibi,

Ölümün içimde bir yara, ATAm,
Derdimi kimlere döküp anlatam!

Vatanın bağları güz rengi aldı;
Dün sabah tan yeri bayraktan aldı;
Ne yıldız, ne güneş görmiyen gözüm,
Odamda resmine takıldı kaldı.

Sana can verip de ben ölsem ATAm,
Derdimi kimlere döküp anlatam!

Güneşsiz parlamaz gökte yıldızlar,
Akşamım karanlık, gündüzüm zindan;
Siyah çatkı bağlar analar, kızlar;
Mateme bürünür koskoca vatan.

Onu sen yaratmış, kurmuştun ATAm,
Derdimi kimlere döküp anlatam!

Ölüm bu vatanı koydu ATAsız,
Hepimiz öksüzüz, günümüz gece;
İsmini andıkça ağlıyacağız,
Dilimizde adın ilk ve son hece.

Kör olsun sana yaş dökmiyen ATAm!
Derdimi kimlere döküp anlatam!

Bağışla, yanıldım, hayır ölmedin;
Göklerde değilsin, gönüllerdesin;
«Soyumun kalbine göçeyim» dedin.
Gönülden gelecek her zaman sesin.

Her zaman ırkıma büyük Baş ATAm,
Tanrılaş gönlümde, tanrılaş ATAm.

●

Cumhuriyet Abidesi

Yazan: KOZMA YENİDÜNYA

Çıktım Taksime durdum abiden karşısında,
Gördüm Atatürkü İsmet, Fevzi ortasında..

Subaylar, erler, köylüler her tarafı sardı,
General söylev verdi hepsine yemin ettirdi!

İleri deyince O, düşman bizden korkar..
Toplar tüfekler hepsi birden ateş atar.

Mızraklı süvarimiz düşmanı kovaladı,
Şanlı bayrağımız ay yıldız gibi parladı!

Vatanı düşmandan kurtardı kahraman Önderimiz
Yaşasın Milletimiz!

Atamı Alana

Hukuk Fakültesi: Refik GÜREL

Gönüllerde bir mabet, gözlerde şafkatı O,
İçimizde yerleşen, ikinci bir hakkı O.
Bakışımdı, arzumdu; O benim emelimdi,
Daha iki gün evvel benimdi O, benimdi.

Nasıl tırmalayarak en gizli yerimizi,
Nasıl insaf etmedin, öksüz bıraktın bizi.
Mini mini, çocuklar, gözü kör ihtiyarlar,
Yürekten ağladılar, gönülden ağladılar.

Bu tek feryat kesilen milyonca insana sen,
« Atanız benim » diye.. bir gün kendini versen,
Yine de içimizde haksızlığın derindir,
Atamız çünkü senin biricik ünerindir.

Gündüzler vefat etti, güneşsiz kaldı yarın,
Utansın semaların.. kızarsın ufukların.
Göklerinde yıldızlar birbirine vurarak,
Parçalasın semanı lânetler tırak, tırak.

Ateş olsun tabiat, kudursun denizlerin,
Eğer duygusu varsa kalbi deşilsin yerin.
Hercümerc olsun artık, şu kocaman kâinat,
Beni bir yana fırlat, bir yana kendini at.

●

O Giderken

Sarmış aziz ruhunu, yükselttiğin hilâl!
Arkanda, yaşlı gözleri, matemli, pür melâl,
Türklük, müebbeden gidiyorsun, adım adım,
Sensiz kalan şu yurda bakıp içten ağladım.

Türküm yakışmıyor bana hiç gerçi ağlamak;
Biçarelikle, derd yanarak, sine dağlamak.
Lâkin, bağışla zâfımı, ey en Büyük Adam!
Ruhumda duyduğum bu ne heybetli inhidam!

Ey titrek ellerile başından demet yolan,
Ak saçlı ihtiyar nine; ey sızlıyan, solan,
Mektebli genç; gözleri kan ağlıyan kadın;
Ey dünkü yaşlı; ey yarının genci, hep bakın!

Al sancağın sarıldığı şey, bir tabut değil!
- Dünya! Onun huzuru mehibinde çök, eğil! -
En başta gördüğün, gene Türkün büyük eri.
Ölmez Atam, ve ölmiyecek Türkün Önderi!

H. V.

Atatürk Öldü

Yazan : Muazzez Tahsin BERKAND

10 ikinciteşrindenberi her sabah gözlerimi açar açmaz onu hatırlıyorum: Atatürk öldü. Bundan sonra onsuz yaşıyacağız... Kalbimin üstüne büyük bir ateş düşmüş gibi bütün varlığım yanıyor.

Onu bütün Türk milletinin bir tek kalp gibi sevdiğini biliyordum; fakat insan her bildiği şeyi tam manasıyle bilmiyormuş meğer! Şimdi anladım ki, çoluk çocuk, genç ihtiyar, bütün Türk camiası onun için bir tek kalp gibi çarpıyormuş. Bunu çocukların gözlerinden dökülen, ihtiyarların sakallarından sızan yaşlarda, sokaktan geçen her ferdin omuzlarının düşüklüğünde, yüzlerinin solukluğunda gördüm ve anladım:

Atatürk öldü; millet yas bağladı.

O, başlı başına bir dünya, bütün bir âlem, bütün bir varlıktı.. Yok oldu. Gündüz, güneşin varlığını nasıl takdir etmiyecek kadar bu aydınlığa alışmışsak, Atatürkün valığı da, güneş gibi, onun kadar kıymetli bir ışık gibi, biz farkında olmadan benliğimizi sarıyordu. Birdenbire, gün ortasında bu güneş söndü; hepimiz karanlıkta kaldık. Şimdi onun yokluğunu daha iyi anlıyoruz.

Hayır, sen ölmedin Atatürk! Sen asıl bundan sonra, en parlak bir ışık gibi bizim varlığımızda yaşıyacaksın; sen bizi aydınlatmakta devam edeceksin. Önümüzde yaktığın meşaleyi yine sen, en önde tutarak bizi senin yürüdüğün yolda arkandan götüreceksin...

Atatürk ölmedi. O şimdiye kadar toprağın üstünde yaşıyordu; bundan böyle bizim kalplerimizde yaşıyack, bizim yolumuzu nurlandıracak!

Atatürk! Seni dün seviyorduk, bugün seviyoruz, yarın ve her zaman seveceğiz! Sana karşı olan bu sonsuz sevgimizi de senin gösterdiğin aydınlık yolda yürümekte devam ederek isbat edeceğiz.

Türk nankör değildir Atatürk! Türk milleti seni unutmıyacak, seni her zaman iftihar ve gururla kalbinde yaşatacaktır.

O biliyor ki seni unutmak, senin yurdunu, senin yolunu unutmak demektir; o biliyor ki senin yolun Cumhuriyet yoludur; salah, itilâ yoludur; refah yoludur. Türk milleti bu yoldan ayrılmıyacak, Atatürkün yaktığı meşalsyi söndürmiyecektir. O meşale elden ele geçerek her zaman yanacak... Asırlar, nesiller onun ışığıyle aydınlanarak Türk milletini ebediyete kadar nurlu bir yolda yürütecektir.

Türkün Atası öldü... Buna bütün dünya ağlıyor. Tabiat bile matem rengine büründü; fakat onun acısı asıl bizim içimizde... Onu kaybeden biziz, ona biz ağlıyalım.

Mustafa Kemal öldü.. O bir kahramandı, o bir kurtarıcı idi Türkün karartılan yüzünü ak eden, Türkün tarihini şereflendiren, Türke başlı başına bir tarih yaratan o idi.

Türk milleti! millî kahramanını ve kurtarıcını unutma! senin ismini şerflendiren, seni yükselten, seni yeni baştan yaratan Mustafa Kemaldir; bu ismi ömrün oldukça hatırla! Onu bugün kalbinde yaşat, yarın çocuğuna öğret! ona Mustafa Kemalin harikulâde kahramanlık ve erlik destanını anlat! anlat ki o da bunu kendi söylesin ve bu suretle onun adı nesliden nesile geçsin.. her zaman Türkün kalbinde yaşasın!

Atatürk ölmedi; bundan sonra kalplerimizde onu ebediyen yaşatacağız. Bunu, onun açtığı yolda yürüyerek isbat edeceğiz.

Türk gençliği, Atanı unutma! onu hatırlamak dimek yurdunu sevmek, yurdunu yaşatmak demektir; bunu sen ona borçlusun; yoksa onun yüksek ruhu sana lânet eder.

●

Atatürkten Ayrılış

19 sene evvel kurtarmak azmile ayak bastığın vatanın, kurtarılmış ve temiz sinesinde ebedî uykunu uyumaya gidiyorsun değil mi?

On dokuz sene evvel, kış günlerini hatırlatan fırtınalı bir bahar sabahı Atatürk sessiz ve sakin İstanbuldan ayrılmıştı. Dünyaya göstereceği mucizelerden kimsenin haberi yoktu. Onlar, teksif edilmiş irade membaları halinde kalbinde ve kafasında saklı idiler.

On dokuz sene!

Bir çocuğun adam olmasına bile kâfi gelmiyen bu senelerin içine O asırları sığdırdı. Kalbinde sakladığı irade membalarını, bütün mevcudiyetile sevdiği Türk milleti uğruna, kendini feda edercesine bir bir harcadı. Mucizeler yarattı.

Dün, baharı hatırlatan güneşli bir ikinciteşrin sabağı İstanbul Onu son defa olarak uğurladı. Fakat bu sefer etrafta, on dokuz sene evvelki sessizlik yoktu. Onun geçtiği yollara bütün bir millet dökülmüş, ağlıyordu. Al bayrağa sarılı aziz na'şını taşıyan top arabasının tekerlekleri, altı yüz bin çift gözden fışkıran ıstırab kudretinin tesiri altında ilerliyebilmek için müthiş bir gayret sarfediyorlardı. Arabayı Sarayburunundan ayıran mesafe dakikadan dakiyaya azaldıkça, yürekleri burkan ıstırap tahammül edilmez bir hal alıyordu. Kendini kaybederek pencereden sarkan genç kızlar görüyorduk:

— Svegili Ata, bizi bırakıp ta nerelere gidiyorsun?

Diye yırtınıyorlardı. Ve içlerine doldurdukları Atamız, berrak damlalar halinde güzel gözlerinden taşınıyordu.

***

Gençler ağlıyor, ihtiyarlar ağlıyor. Ortalıkta duvarlarla akseden bir matem havası var. Türk milletinin bütün ve ayrılmaz bir aile olduğunu ölümile de bir daha isbat eden sevgili Atatürk; şimdi, on dokuz sene evvel kurtarmak azmile ayak bastığın vatanın kurtarılmış ve temiz sinesinde ebedî uykunu uyumaya gidiyorsun değil mi?

Sen, geride öksüz bıraktığın çocuklarını nekadar severdin! Onlara karşı ne sonsuz bir inancın vardı senin!

Bizi herkesten iyi tanımış, herkesten iyi anlamıştın.

— Türk milleti çok büyük bir millet! Ona lâyık kumandan olabilmek marifettir, derdin.

Bunlar, herhangi bir mütefekkirin söylediği nazarî mütalealar değildi. Sen bizi hayatın her safhasında tetkik ettin.

Anafartalarda, kırk ikilik mermilere saldıran münevver gençler gördüm!

Sakaryada, ateş yağmuruna hücum eden Mehmedciklere kumanda ettin! Kızgın güneş karşısında, şiddetli kar tipileri altında sırtına yüklediği mermileri cepheye taşıyana Türk kadınını gördün!

Dumlpunarda, bir emrinle, kükremiş aslanlar gibi şahlanan bir ordu, hayır bir millet gördün!

Kumandan altında çalışmak saadetini kazanan yüz binlerce insanın bu vatana nekadar bağlı bulunduğunu herkesten iyi anladın. Biz Türklerin sana nekadar inandığımızı da gene herkesten iyi biliyordun.

Fakat ah.. Seni nekadar sevdiğimizi göremdin. İçimizde sana karşı beslediğimiz sonsuz aşkı, sen hayatta iken, bütün kudretile duyuramadık.

Her zaman o kadar canlı, her zaman o kadar genç idin ki, hiçbirimiz senden daha geç ölebileceğimizi havsalamıza sığdırmıyorduk. Bütün Türklük âlemini kaplıyan varlığın, vücudüne de raci gibi geliyordu bize.

Evet, vatana nekadar bağlı bulunduğumuzu anlamıştın. Dehâsına nasıl inandığımızı biliyordun. Fakat seni ne sonsuz, ne derin bir aşkla sevdiğimizi göremedin.

Arkadan ağlıyan çocuklarının kalbine ne silinmez bir şekilde girdiğini sen hayatta iken sana istediğimiz gibi gösteremedik.

Bu vatanın nekadar Seninle dolu olduğunu göremedin!

Ah.. Görmedin!

Atamızın; Dolmabahçede Son Dakikaları

Aziz ve Ebedî Şefimiz Atatürk artık İstanbuldan, bir daha dönmemek üzere, ebediyen ayrıldı.

İstanbullular bu elîm acıyı yürekler parçalayıcı levhalar içinde gördüler ve duydular. Onun mukaddes naşını günlerdenberi bir kâbe gibi tavaf eden İstanbul halkı; Atasından ebediyyen ayrılmağı bir türlü havsalasına sığdıramıyor, ölümün elinden aldığı Atasını geri çevirmek ister gibi feveran ederek tabutuna sarılıyor, içine nasıl sığdığına akıl erdiremediği sandukasını örten bayrağa yüzünü sürüyordu.

19 Sonteirin gecesi İstanbul, tarihte misli görülmemiş fevkalâde bir gece yaşadı. Gece yarısına doğru, her zaman şehrin tenhalaştığı bu saatlerde caddelerin bilâkis kalabalıklaşmağa başladığı görüldü. Atasını son bir defa daha görmek için İstanbulluların geçit yerlerinde, kaldırımlarda yer aldığı, kümelendiği görülüyor, saatler ilerledikçe bu kalabalığın kesafeti de artıyordu.

Şehirde fevkalâde inzibat tetbirleri alınmış, polis kuvvetlerine yardım etmek üzere geçit yerleri askerî kuvvetlerle tutulmuştu. Bilhassa dar caddelerde halkın durması ve geçmesi menedilmiş, ancak müsait yerler halka tahsis olunmuştu.

Saat dörtten itibaren caddeler büyük bir kalabalıkla dolmuş bulunuyordu. Kucağında iki aylık çocuğiyle Türk anası, en masum yaşındaki Türk yavrusu, güçlükle yürüyen ihtiyar Türk ninesi ve onun Cumhuriyeti emanet ettiği Türk gençliği, hepsi, hepsi bu gecede onun için uykularını bırakmışlar, onunla veda için, onu son bir defa daha selâmlamak için caddelere sıralanmışlardı.

Şurada çiseleyen yağmurdan sığınmak için bir şemsiye altında toplanan lar, ötede bir mangalın etrafında toplanarak soğuğa mukavemete çalışanlar, beride kaldırımın kenarını yastık yapanlar görülüyordu.

19 İkinciteşrin 1938 sabahında güneş ilk ışıklarını yayarken bu şehir, halkını ayakta Atasını beklerken buldu. 1927 senesinde de İstanbul onu böyle iştiyakla beklemişti.

Saat yediye yaklaşıyor. İstanbul matbuatı mümessilleri eşssiz adımlarla Dolmabahçe sarayının kapısından iç bahçeye doğru ilerliyorlar. Korkarak yürüyoruz. Onun mânevî huzurunu rahatsız etmekten çekiniyoruz. Henüz aydınlamağa başlıyan bahçeye sarayın büyük pencerelerinden elektrik ışıkları sızıyor; bahçede gölgeler kımıldanıyor.

Birden önde giden arkadaşlar, duraklıyorlar. Hepimiz toplanıp bakıyoruz. Mukadder birşey olduğu halde gözlerimize inanmak istemiyerek tekrar tekrar bakıyoruz:

Sarayın büyük kapısının önünde bir top arabası bekliyor. Onu alıp aramızdan ebediyefe götürecek araba..

İki Mehmedin önünde nöbet beklediği arabaya yaklaşıp bakıyorum; üzerine konulan sehpada şöyle bir tarihî plâka:

"Atatürkün top üstüne nakline konulan sehpa, 19-11-1938.

" — 43 üncü alayın bu 10,5 lik obüsü müzeye konulacak." diyorlar. Bu tarihî obüsün numarasını arıyorum: 18.

On buçukluk, sarayın merdivenlerinin önünde duruyor. Onun her zaman beşuş çehresiyle göründüğü merdiven İnsan gene onu görecekmiş, şu büyük kapıdan çıkıp, heybetli çehresiyle tekrar görünecekmiş gibi geliyor.

Sarayın bahçesinde çıt yok. Gözler yere inik. Son vazifeler gürültüsüzce yapılıyor.

Saat 7,58. Günlerdenberi İstanbulluların kâbesi olan büyük merasim salonundayız. Büyük ölünün huzurunda bir defa daha el bağladık. 6 meş'alenin alevinden fışkıran ziya kubbede hüzünlü akisler bırakıyor.

Onun en sevdiği ve güvendiği arkadaşları şimdi her zamanki gibi onun etrafında toplanıyorlar. Fakat bu defa onun tabutunu kaldırmak için.

Orgeneral Fahreddin Altay, Korgeneral Halis Bıyıktay, Salih Omurtağ, General Kurt Cebe, Ekrem Baydar, Osman Doğan, Hakkı Özgener, Zeki Erkoçay, Mustafa Hayri Ertoy, Salim Cevat Ayalp, Kemal Balıkesir, Enis Erkoçay, Ziya Ekinci, İshak Avni Akdağ, Nuri Yamut.

Dört subay dimdik, burada son şeref nöbetini bekliyorlar.

Bir köşede onun daima yanında görmeğe alıştığımız yaverleri.

Salonun diğer cephesinde subaylardan mürekkep bir ihtiram müfrezesi mevki almış. En baştaki subayın elinde onun son örtüsü olan atlas bayrak. Bir tarafta Onun İstiklâl madalyası, bir levha üstünde kırmızı ve yeşil kordelâsiyle duruyor.

Meş'aleler artık son ışıkları saçıyor. Koca komutanlar gözyaşlarını tutamıyorlar. Salonda herkesin gözü yaşlı.

Tabutun kolları takılarak salonun ortasına getirildi. Dinî merasim ya- lacak ve cenaze namazı kılınacak Tabutun arkasında saflar bağlandı.

İmamet vazifesi İslâm Tetkikl Enstitüsü Ordinaryüs Profesörü Şe feddin Balkaya, müezzinliği de hus müezzini Hâfız Yaşar Okur aldı.

Altı meş'alenin aydınlattığı salon birden lâhutî bir ses yükseldi:

« *Tanrı Uludur*
« *Tanrı Uludur*
« *Tanrı Uludur*
« *Tanrının rahmeti sizin üzerinize olsun*

Namaz kılınırken salonun sessizli içinde yalnız ağlıyanların hıçkırıkla duyuluyordu.

Generaller ve Muhafız Bölüğü erle onun tabutunu ihtiramla Dolmabah sarayından son defa çıkardılar. Sa tam 8,15 Uzaktan silueti gözüken fi muzdan ilk top sesi duyuldu. Merd venler ağır ağır iniliyor. Merasim s lonu kapısı önünde mevki alan Kıt Kumandanı keskin bir kumanda verd

— Söngü tak, tüfek as!

Dünyanın en büyük komutanı ka şısında, onun yarattığı kahraman ord tekrar selâm duruyor.

Eller üzerinde yükselen tabut, t rihî top arabasının üzeripe konuluyor

Aarbaya koşulu 6 siyah at, bu m kaddes tabutu taşımak istemiyorm gibi yerlerinde tepiniyor, hırçınlaşıyo du. En büyüğümüzün kaybı bu hayva ları bile teessüre sevketmişti. 18 n maralı obüsün komutanı Teğmen Ke mal kılıçla selâm vaziyetinde duruyo

Bu sırada Eskişehirden gelen hav alayına mensup tayyareler sahanın ü zerinden geçmeğe ve Büyük Ölüy karşı sonihtiram vazifelerini ifaya baş ladılar.

Kara, Deniz ve Hava ordusu subay ları tabutu arabaya yerleştiriyorlar. İh tiram kıt'ası elân selâm vaziyetind duruyor, donanma, topla Büyük ölüyü slâmlıyor.

Sehpaya yerleştirilen tabutun üze rine vişne çürüğü renginde kadife örtü ve ipek bayrak tekrar örtülüyor. Ar tık herşey tamam. Büyük Ölünün et rafını önde birer sıra subay ve birer sıra er, top arabasının iki yanında Ge neraller yer aldı.

Dolmabahçenin büyük merdivenin ön basamağından bir Kuleli talebesi dimdik selâm alıyor:

— Çoban Mustafa.

Gözlerinden sicim gibi yaşlar akan Mustafa, bu on yedi milyondan biri, Atasına ağlıyor ve onu son defa selâmlıyor.

Tabutun Önünden Geçerken

Sarayın bahçe kapısından bir kız mektebinin talebesi çıkıyor. Hıçkıranlar, gözyaşlarını akıtıyor; sinirleri katı kesilenlerin boynu bükük, mahzun mahzun başlarını önlerine eğiyorlar. Çocuk ağlayışları.. Hepsi bir babadan öksüz kalmış kardeşler gibi birbirlerine sokuluyor, hıçkırıyorlar...

Çocuklarını ellerinden tutmuş anneler, bastonuna dayanarak son bir hürmet vazifesi görmeğe gelmiş ihtiyarlar, henüz işinden çıkmış yorgun işçiler, ihtiyar, genç, her cinsten halk yığınları, akın akın bahçenin kapısından giriyorlar.

Bahçenin çakıl döşeli taşları, sanki üzerinden bir ordu geçiyormuş gibi ayaklarının altında gıcırtılı sesler çıkarıyor. Bir ordu, bir halk ordusu, Kurtarıcının önünde baş eğmeğe geliyor.

*
* *

Sarayın mermer merdivenlerini çıkarken herkes ayaklarının ucuna basıyor, başını eğiyor, haşmetli bir sükût içinde bir mabede girer gibi Atalarının yattığı salona giriyorlar. O, üzeri kırmızı atlas bir bayrağa sarılı sandukasının içindedir. Önünde yığın yığın çiçek demetleri, arkasında altı kızıl ziler, altı meşale yanıyor. Tabutun iki yanında, kılıçları ve başları ayni huşu ile eğilmiş subaylar nöbet bekliyorlar. Salonun her tarafında eğilmiş hürmetkâr başlar, elpençe divan durmuşlar...

Halk ağır ağır, başları eğilmiş, hisleri donmuş, şuuru ve tahteşşuuru durmuş gibi tabutun önünden geçiyor. Ne düşünüyor, ne hissediyor, bu canlı sükût ifadeye kâfidir. Bu hürmet ve tazimi, sandukanın kalplere telkin ettiği huşuu, bu meşalelerin kalplere verdiği alevi tasvir veya teşbih, ölüye hürmetsizlik olur...

*
* *

Halk bir cihangirin önünden geçmiyor. Halk cebir ve zor ile baş eğdiği bir haşmetmeabın önünden geçmiyor. Kendi içinden çıkardığı, kendi babasının, kendi büyük evlâdının kendi reyile başına geçirdiği Cumhurreisinin, Mustafa Kemalin önünden geçiyor. Onun için bu kadar samimîdir. Onun için başını bu kadar hürmetle eğiyor ve ağlıyor.

O, ne bir şehinşah, ne cihangir, ne de imparatordu. Yaktığı bu altı meşalenin bütün manalarıyle bir halkçı, halk için, millet için yaşıyan ve ölen bir insandı... Fakat kemale ermiş bir insan, şehinşahların, cihangirlerin, imparatorların sahte şöhret ve unvanlarını gölgede bırakan bir halk kurtarıcısı...

Bu tabutun önünden geçerken, meşalelerin önünde canlanan, meşaleler kadar kuvvetli sükûn ve huşu, kurtarıcısına karşı bir milletin duyduğu azap ve ıstırabı temsil ediyor. Bu toprakta hangi şehinşahın, hangi cihangirin, hangi serdarın önünden bütün bir halk, ordular halinde böyle samimî ve içten bir matem ve ağlayışla geçmiştir ?...

EY TÜRK GENCİ ! CUMHURİYET SANA EMANETTİR

Atamızın Gençliğe Hitabesi

Bugün vasıl olduğumuz netice. asırlardanberi çekilen millî musibetlerin intibahı ve bu aziz vatanın her köşesini sulayan kanların bedelidir.

Bu neticeyi, Türk gençliğine emanet ediyorum.

Ey Türk gençliği! Birinci vazifen Türk istiklâlini, Türk Cumhuriyetini, ilelebet muhafaza ve müdafaa etmektir.

Mevcudiyetinin ve istiklâlinin yegâne temeli budur. Bu temel, senin, en kıymetli hazinendir. İstikbalde dahi, seni, bu hazinenden mahrum etmek istiyecek dahilî ve haricî betbahtların olacaktır. Bir gün istiklâl ve Cumhuriyeti müdafaa mecburiyetine düşersen vazifeye atılmak için, içinde bulunacağın vaziyetin imkân ve şeraitini düşünmiyeceksin! Bu imkân ve şerait, çok namüsait bir mahiyette tezahür edebilir. İstiklâl ve Cumhuriyetine kasdedecek düşmanlar, bütün dünyada emsali görülmemiş bir galibiyetin mümessili olabilirler. Cebren ve hile ile aziz vatanın bütün kaleleri zaptedilmiş, bütün tersanelerine girilmiş, bütün orduları dağılmış ve memleketin her köşesi bilfiil işgal edilmiş olabilir.

Bütün bu şeraitten daha elim ve daha vahim olmak üzere memleketin dahilinde iktidara sahip olanlar gaflet, dalâlet ve hattâ hiyanet içinde bulunabilirler. Hattâ bu iktidar sahipleri şahsî menfaatlerini, müstevlilerin siyasî emellerile tevhit edebilirler. Millet, fakru zaruret içinde harap ve bitap düşmüş olabilir.

Ey Türk istikbalinin evlâdı, işte bu ahval ve şerait içinde dahi vazifen, Türk istiklâl ve Cumhuriyetini kurtarmaktır. Muhtaç olduğun kudret, damarlarındaki asil kanda mevcuttur.

GAZİ MUSTAFA KEMAL

Büyük Önderin Vecizeleri:

Benim naçiz vücudumu bir gün elbette toprak alacaktır. Fakat Türkiye Cumhuriyeti ilelebet payidar kalacaktır.

K. ATATÜRK

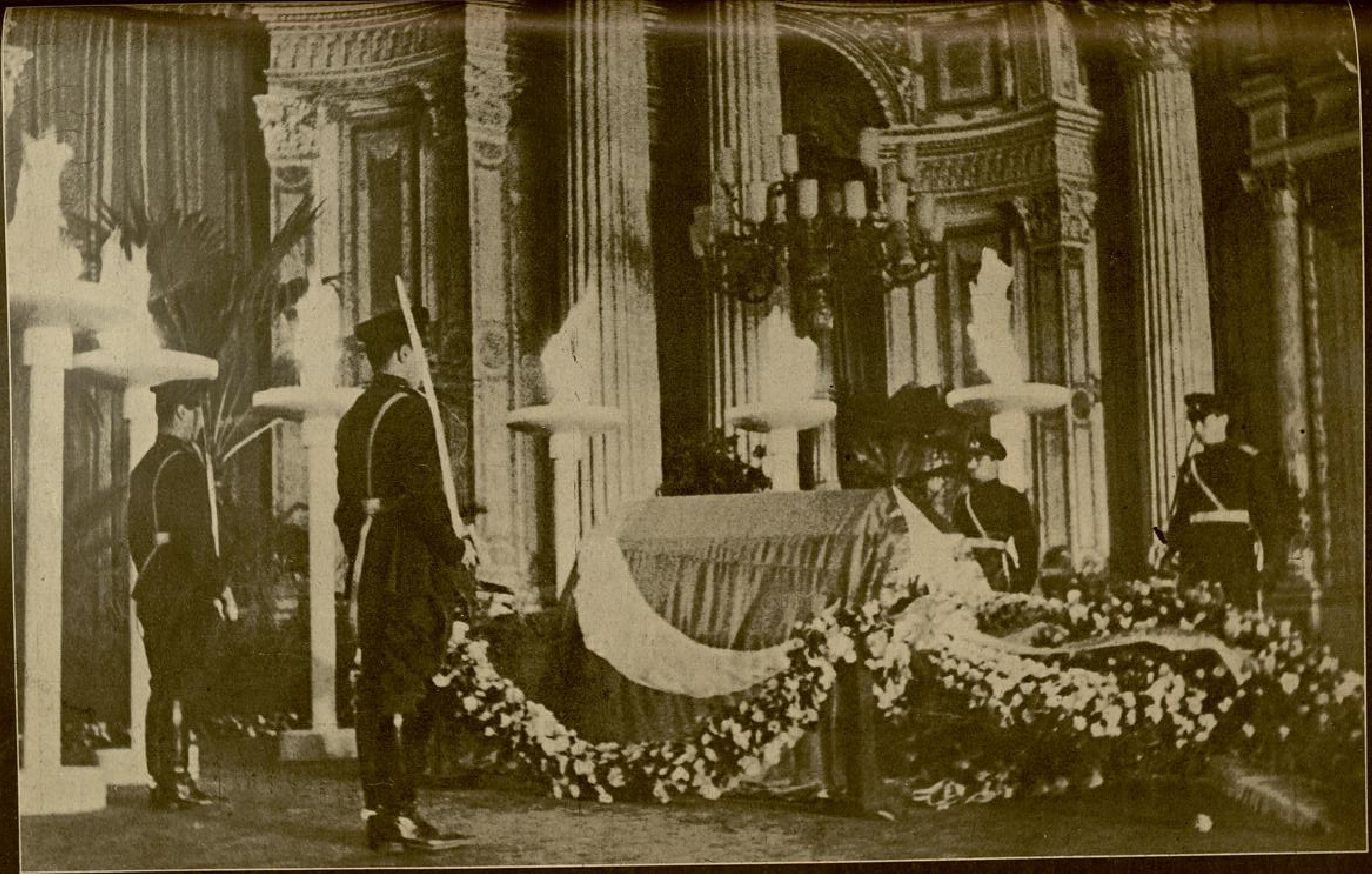

EBEDÎ ATATÜRK